QP Code : **AE-7029**

(FOR OLD AND FOR IDOL CANDIDATES)

(3 Hours) **[Total Marks : 100**

N.B. : (1) Attempt any **five** questions, with a minimum of **two** questions from **each** section.
(2) **Figures** to the **right** indicate **full** marks.
(3) Answer to **both** the sections should be written in the **same** answer book.

SECTION - I

1. Explain the banking sector reforms introduced in India since 1991. **20**

2. (a) Discuss RBI's short term liquidity management. **10**
(b) Discuss the measures for promotion of composite credit in India. **10**

3. (a) Outline the components of organised segment of Indian money market. **10**
(b) Discuss the importance of mutual funds. **10**

4. Write explanatory notes (any **two**) :– **20**
(a) Assets of a commercial bank
(b) Performance of SHGs in India
(c) Features of Indian money market
(d) Equity market.

SECTION - II

5. (a) Explain the classification of public expenditure. **10**
(b) Discuss the limitations of the FRBM Act, 2003. **10**

6. (a) Explain the non-monetary measures to correct disequilibrium in balance of payments. **10**
(b) Discuss WTO agreements with reference to TRIMs and GATS. **10**

7. (a) Explain the functions and dealers of foreign exchange market. **10**
(b) Discuss purchasing power parity theory of exchange rate. **10**

8. Write explanatory notes (any **two**) :– **20**
(a) Changing trends in tax and non-tax revenue in India
(b) Burden of internal debt
(c) Causes of disequilibrium in balance of payments
(d) Spot and forward exchange rates.

[TURN OVER

(जुना आणि IDOL च्या विद्यार्थ्यांसाठी)

(मराठी रूपांतर)

(३ तास) **एकूण गुण : १००**

सूचना : (१) कोणतेही **पाच** प्रश्न सोडवा. **प्रत्येक** विभागातून कमीत कमी **दोन** प्रश्न सोडवा.
(२) **ऊजवीकडील अंक** प्रश्नांचे पूर्ण **गुण** दर्शवितात.
(३) **दोन्ही** विभागांची उत्तरे **एकाच** उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

विभाग – १

१. १९९१ पासून भारतातील बँकिंग क्षेत्रातील सुधारणा स्पष्ट करा. २०

२. (अ) भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या अल्पकालीन रोखता व्यवस्थापनाची चर्चा करा. १०
(ब) भारतातील संमिश्र कर्जाच्या वाढीसाठी योजलेल्या उपायांची चर्चा करा. १०

३. (अ) भारतीय नाणे बाजाराच्या संघटीत क्षेत्राचे घटक सांगा. १०
(ब) परस्पर निधीचे महत्त्व चर्चा करा. १०

४. खालीलपैकी कोणत्याही **दोहोंवर** टिपा लिहा :- २०
(अ) व्यापारी बँकेची जिंदगी
(ब) भारतातील स्वसहाय्य गटांची कामगिरी
(क) भारतीय नाणेबाराची वैशिष्ट्ये
(ड) समन्याय बाजार.

विभाग – २

५. (अ) सार्वजनिक खर्चाचे वर्गीकरण स्पष्ट करा. १०
(ब) राजवित्तीय जबाबदारी व अर्थसंकल्प व्यवस्थापन कायदा २००३ च्या मर्यादांची चर्चा करा. १०

६. (अ) व्यवहारतोलातील असमतोल दुरूस्त करण्यासाठी बिगरचलन विषयक उपाय स्पष्ट करा. १०
(ब) व्यापारासंबंधी गुंतवणुक विषयक उपाय (TRIMs) आणि सेवासंबंधी व्यापारविषयक सामान्य करारा (GATS) संदर्भातील जागतिक व्यापार संघटनेच्या करारांची चर्चा करा. १०

७. (अ) विदेशी विनिमय बाजारपेठेची कार्ये आणि व्यापारी स्पष्ट करा. १०
(ब) विनिमय दराच्या क्रयशक्ती समता सिध्दांताची चर्चा करा. १०

८. खालीलपैकी कोणत्याही **दोहोंवर** टिपा लिहा :- २०
(अ) भारतातील कर व करेतर महसुलातील बदलती प्रवृत्ती
(ब) अंतर्गत कर्जाचा भार
(क) व्यवहारतोलातील असमतोलाची कारणे.
(ड) हजर दर व वायदा विनिमय दर.

 (REVISED COURSE-OLD PATTERN) QP Code : **AE-6950**

(3 Hours) **[Total Marks : 100**

N.B.: (1) **All** questions are **compulsory**.
(2) Answers to **both** the sections should be written in **same** answerbook.
(3) **Figures** to the **right** indicate **full** marks.

Section I

1. Define Marketing. Explain the scope of Marketing. **10**

OR

What is MIS ? Discuss the importance of MIS to business organisations. **10**

2. What is consumer behaviour ? Explain the factors influencing consumer behaviour. **10**

OR

Define Market Segmentation. Briefly describe the bases of Market Segmentation. **10**

3. What is Brand Positioning ? Explain the Brand positioning strategies. **10**

OR

What is Pricing ? Explain the factors influencing pricing. **10**

4. What is Services marketing ? Explain its features. **10**

OR

What is rural marketing ? Explain the factors responsible for the growth of rural marketing in India. **10**

5. Write short notes on (any **two**) :— **10**
   (a) Market opportunity analysis
   (b) Techniques of CRM
   (c) Role of advertising
   (d) Internet Marketing.

OR

Case study :— **10**

Read the following case and answer the questions given below :—

For Adidas, London is a key focus for sportswear market, for both performance sportswear and sports fashion. This market sets more trend than anywhere else in the country. London Olympics 2012 gave Adidas a platform to target this audience with a global reach. The sponsorship deal obtained by Adidas was the broadest set of sportswear rights in Olympic history. It became the official sportswear partner of the London games and the exclusive Licensee of all branded and event branded clothing – From these rights Adidas set four key marketing objectives :

- To ensure clear association as sportswear partner
- To engage and excite the 14-19 year old audience in order to drive brand preference in U.K.
- To deliver a licensed product return on Investment.
- To become the most talked sports brand in 2012.

Q. 1. How did Adidas rose to a global reach ?

Q. 2. Explain role of brand positioning in developing Adidas as global brand

[TURN OVER

Section II

6. Define HRM. Explain the functions of HRM. **10**

OR

What is recruitment ? Discuss steps in selection procedure. **10**

7. Define HRD. Explain scope of HRD. **10**

OR

What is performance appraisal ? Explain the various techniques of performance appraisal. **10**

8. Define Leadership. Explain traits of an effective leader. **10**

OR

What is employee morale ? Discuss the importance of employee morale. **10**

9. What is HR Audit ? Explain its scope. **10**

OR

What is Team Building ? Explain the importance of team building. **10**

10. Write short notes on (any **two**) :— **10**
    (a) Induction.
    (b) Employee retention
    (c) McGregor's Theory of motivation
    (d) Employee participation and empowerment.

OR

Case study :— **10**

Read the following case and answer the question given below :—

Aakash Industry is producing electrical goods. Recently they introduced electrical motors. It needed one Electrical Engineer to look after the new plant. The company advertised for the post of Chief Engineer where existing engineers were also allowed to apply.

The company used the techniques of preliminary interviews, tests and final interview and finally selected Mr. Sastri, employeed in the existing plant of the company being fourth in the list of Assistant Engineers.

The co. served the appointment order to Mr. Sastri as Chief Engineer and he joined. But his other three seniors in the existing plant moved the court of Law contesting that the selection of Mr. Sastri is not valid as he is not the senior among the assistant engineers in the existing plant.

Questions :—

(a) What would be the management version in this case ?
(b) Is it a case of selection or promotion ? Justify.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास) **[एकूण गुण : १००**

सूचना : (१) **सर्व** प्रश्न सोडविणे **आवश्यक** आहे.
(२) **दोन्ही** विभागांची उत्तरे **एकाच** उत्तरपत्रिकेत लिहा.
(३) **उजवी**कडील अंक प्रश्नांचे **पूर्ण** गुण दर्शवितात.

विभाग १

१. 'विपणन' ह्या संज्ञेची व्याख्या देवून त्याची व्याप्ती स्पष्ट करा. १०

किंवा

'विपणन माहिती पद्धती म्हणजे काय ? व्यवसाय संस्थांना विपणन माहिती पद्धतीचे असलेले महत्व स्पष्ट करा. १०

२. 'ग्राहक वर्तन' ह्या संज्ञेचा अर्थ सांगून त्यावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. १०

किंवा

'विपणी विभागीकरण ह्या संज्ञेची व्याख्या देवून त्याचे विविध आधार थोडक्यात विशद करा. १०

३. 'मुद्रा स्थान' म्हणजे काय ? मुद्रास्थानाच्या विविध डावपेचांची चर्चा करा. १०

किंवा

'किंमत' ह्या संज्ञेच अर्थ सांगून त्यावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. १०

४. सेवा विपणन म्हणजे काय ? त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. १०

किंवा

ग्रामीण विपणन म्हणजे काय ? भारतात ग्रामीण बाजारपेठांची वाढ होण्यास जबाबदार असलेले घटक स्पष्ट करा. १०

५. खालील कोणत्याही **दोन**वर संक्षिप्त टिपा लिहा :- १०
(अ) विपणन संधी पृथःकरण
(ब) ग्राहक संबंध व्यवस्थापन तंत्रे
(क) जाहिरीची भूमिका
(ड) इंटरनेट विपण.

किंवा

[TURN OVER

खालील व्यष्ठीचे वाचन करून त्याखालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :–

आदिदास ह्या कंपनी करीता लंडन ही बाजारपेठ क्रीडा साहित्या लक्ष्य असून तेथे फॅशन व त्यांची कार्यक्षमता ह्या दोहोत अग्रभणी आहे. ह्या बाजारपेठेने देशाचा कोणत्याही बाजारपेठेपेक्षा नवीन कल प्रस्थापित केले आहेत. लंडन ऑलिंपिकस २०१२ ने आदिदास कंपनीत जागतिक स्तरावर जाण्याचा एक मार्ग केंद्रित प्रेक्षकांमार्फत दिला अदिदास कंपनीने प्रायोजक म्हणून मिळविलेला करार क्रीडासाहित्यातील व ऑलंपिक इतिहासातील सर्वात मोठा होत. ही कंपनी लंडन खेळांकरिता अधिकृत भागीदार बनले आणि संपूर्ण गणविषाचे व मुद्रांकित वस्तूंचे परवाने मिळविले. ह्या करार हक्कांमधून अदिदास कंपनीने खालील महत्त्वाचे चार विपणन उद्दिष्टे ठरविली.

- क्रिडा साहित्य भागीदार म्हणून एक स्पष्ट बांधिकी निर्माण करणे
- इंगलंडमध्ये १४ ते १९ वयोगटातील मुलांना आपल्या मुद्रेच्या वस्तूंकडे आकर्षित करणे व उपभोक्ता बनविणे
- परवानाकृत उत्पादने ग्राहकांना देवून गुंतवणुकीवर परतावा मिळविणे
- २०१२ मधील अधिक लोकांपर्यंत पोहचलेली मुद्रा बनणे.

प्रश्न :–

(अ) अदिदास कंपनी जागतिक पातनिपर्यंत विपणनाकरीता कशी तयार आणि ? ५

(ब) 'अदिदास' ही एक आंतरराष्ट्रीय मुद्रा म्हणुन विकसित करण्यात 'मुद्रास्थानाची' भूमिका स्पष्ट करा. ५

विभाग २

६. 'मानवी संसाधन व्यवस्थापन' ह्या संज्ञेची व्याख्या देवून त्याची कार्ये स्पष्ट करा. १०

किंवा

'भरती' म्हणजे काय ? निवड प्रक्रियेतील विविध पायऱ्यांची चर्चा करा. १०

७. 'मानवी संसाधन विकास' ह्या संज्ञेची व्याख्या सांगून त्याची व्याप्ती स्पष्ट करा. १०

किंवा

कामगिरी मूल्यमापन म्हणजे काय ? कामगिरी मूल्यमापनाची विविध तंत्रे स्पष्ट करा. १०

८. 'नेतृत्व' ह्या संज्ञेची व्याख्या देवून यशस्वी नेत्याचे गुण स्पष्ट करा. १०

किंवा

'कर्मचारी मनोधैर्य' म्हणजे काय ? कर्मचारी मनोधैर्याचे महत्व विशद करा. १०

९. मानवी संसाधन अंकेक्षण म्हणजे काय ? त्याची व्याप्ती स्पष्ट करा. १०

किंवा

संघ उभारणी ह्या संज्ञेची कार्य सांगून त्याचे महत्व स्पष्ट करा.

[TURN OVER

१०. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन**वर संक्षिप्त टिपा लिहा :- १०

(अ) परिचयात्मक प्रारीक्षण

(ब) कर्मचारी टिकविणे

(क) मॅकग्रेगरच्या अभिप्रेरणाचा सिद्धांत

(ड) कर्मचारी सहभाग व सक्षमीकरण.

किंवा

खालील व्यष्ठीचे वाचन करून त्याखालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :- १०

आकाश इंडस्ट्रीज ही विद्युत उपकरणे तयार करणारी कंपनी असून त्यांनी अलिकोच एक वीजे वर चालणारी मोटर बाजारात आणली. त्यांना ह्या कारखान्याकरीता एका इलेक्ट्रिक अभियंत्याची आवश्यकता आहे. त्याकरीता कंपनीने ह्या पदवी जाहिरात देवून 'मुख्य अभियंता' पदाकरिता सध्या कंपनीत असलेले अभियंते सुधा अर्ज करू शकतील असे सांगितले. कंपनीने मुलाखतीची सर्व तंत्रे वापरून प्राथमिक मुलाखत, चाचणी व अंतीम मुलाखत घेवून कंपनीतच कार्यरत असलेल्या श्री शास्त्रींची निवड केली. ते सहकारी अभियंत्यांच्या यादीत चौथ्या स्थानावर आहेत.

कंपनीने श्री. शास्त्रींना मुख्य अभियंता म्हणून नेमणूक पत्र दिले व ते कामावर रूजू सुद्धा झाले. परंतू त्यांच्या पेक्षा वरील क्रमांकांवर काम करीत असलेले तीन अभियंते ह्या निर्णयाविरूद्ध कोर्टात गेलेत व श्री. शास्त्री हे वरिष्ठ नसल्यामुळे त्यांची निवड वैध नाही असे मत मांडले.

प्रश्न :–

(अ) वरील व्यष्ठी मध्ये व्यवस्थापनाचे विचार तुमच्यामते काय असतील ?

(ब) ही व्यष्ठी निवडीसंदर्भात आहे का बढती संदर्भात त्याबद्दल तुमचे स्पष्टीकरण द्या.

T. Y. B. Com
Export Marketing
April : 2014

(REVISED COURSE-OLD PATTERN) QP Code : AE-7048

[For Regular students]	2½ Hours	**[Total Marks : 80**
[For IDOL Students]	3 Hours	**[Total Marks : 100**

N.B. : (1) Only college students admitted upto the year **2010-11**, should attempt **Section - I** for **80** marks; **2½ hours** duration.

(2) Students of **IDOL** should attempt **Section - I** and **Section - II** for **3 hours** duration of **100** marks.

(3) **Figures** to the **right** indicate **full** marks.

Section - I

1. Explain the following terms/concepts in about **30** words (any **eight**) :– **16**
   - (a) Skimming pricing
   - (b) Red clause letter of credit
   - (c) Dumping
   - (d) Direction of exports
   - (e) Lines of credit
   - (f) SAARC
   - (g) TRIMs
   - (h) Seed capital
   - (i) Marginal costing
   - (i) Let Export Order
   - (k) Working capital
   - (l) Give full form of (i) MFN (ii) ASEAN

2. Answer any **two** from the following :– **16**
   - (a) What is export marketing ? Explain its features.
   - (b) Discuss various problems faced by Indian exporter in the international market.
   - (c) Explain any 4 tariff and 4 non tariff barriers.
   - (d) Write a note on 'European Union'.

3. Answer any **two** from the following :– **16**
   - (a) Explain in brief various factors for selecting foreign markets.
   - (b) Explain various functions of Export Promotion Councils.
   - (c) Discuss the role of IIFT.
   - (d) Explain the highlights of FTP 2009–14.

4. Answer any **two** from the following :– **16**
   - (a) From the following data calculate minimum FOB price and the price to be quoted in US$ if 1 US $ = ₹ 60/-

Particulars	Amt. in (₹)
Ex.Factory cost	30,000
Loading expenses	8,000
Packing charges	12,000

Profit earned 10% of FOB cost.
Duty drawback 10% of FOB price.

TURN OVER

(b) Read the following case and answer the questions given below :–
Soham Private Ltd. has decided to enter the mosquito repellent foreign market. They are to introduce the product with new technology which will not requrie any coils, smoke or any liquid. It will be in a form of battery to be plugged in. It will cover a wide area. Your agency has been appointed to handle the advertising campaign.

Questions :–

(i) How will you position the product in the international market ?

(i) What will be your media strategy for the said product for the international market ?

(c) Distinguish between FOB price and C.I.F. price.

(d) Explain the role of commercial bank in export-financing.

5. Answer any **two** from the following :– **16**

(a) Explain the registration formalities under export procedure.

(b) Discuss the procedure for acquiring Marine Insurance Policy.

(c) Explain in brief various incentives available to Indian exporter.

(d) Write importance of (i) Mate's Receipt (ii) Consular Invoice.

Section II

(For IDOL students only)

6. Write notes on any **four** of the following :– **20**

(a) Exim Bank

(b) NAFTA

(c) Product Life Cycle

(d) Indian Council of Arbitration

(e) Indirect Exporting

(f) Deemed Exports.

(मराठी रूपांतर)

नियमित विद्यार्थांसाठी	(२ तास १५ मिनिट)	**[एकूण गुण : ८०**
आईडॉल विद्यार्थांसाठी	(३ तास)	**[एकूण गुण : १००**

सूचना : (१) शैक्षणिक वर्ष २०१०-११ पर्यंत प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांनी फक्त विभाग १ ही ८० गुणांची प्रश्नपत्रिका २½ तासांत सोडवावी.
(२) दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांनी विभाग १ व २ मिळून एकूण १०० गुणांची प्रश्नपत्रिका ३ तासांत सोडवावी.
(३) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(४) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका प्रमाण मानावी.

विभाग १

१. खालीलपैकी कोणत्याही ८ संज्ञा / संकल्पना **३०** शब्दांपर्यंत स्पष्ट करा.
(अ) फायदा उठविणे किंमत
(ब) लाल कलम पत पत्र
(क) मुल्यपतन
(ड) निर्यात व्यापाराची दिश
(इ) सातत्यपूर्ण वित्त
(फ) सार्क
(ग) ट्रिप्स
(ह) बीज भांडवल
(ई) सिमांत खर्च
(ज) लेट एक्सपोर्ट ऑर्डर
(क) खेळते भांडवल
(ल) पूर्ण रूप लिहा
– (१) एम्.एफ्.एन् (MFN)
(२) अे.एस्.इ.ए.एन्. (ASEAN)

२. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-
(अ) निर्यात विपणन म्हणजे काय ? निर्यात विपणनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
(ब) आंतरराष्ट्रीय बाजारपेठेत भारतीय निर्यातदाराला भेडसावणाऱ्या विविध प्रश्नांची चर्चा करा.
(क) कोणतेही ४ जकात अडथळे व ४ बिगर जकात अडथळे स्पष्ट करा.
(ड) 'युरोपिअन युनियन' – टिप लिहा.

TURN OVER

३. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-

(अ) निर्यात विपणनामधील विपणनी निवड प्रक्रीयेवर विविध घटक स्पष्ट करा.

(ब) निर्यात वृध्दी मंडळाची विविध कार्ये स्पष्ट करा.

(क) भारतीय निर्यात व्यापार संस्थेच्या भूमिकेची चर्चा करा.

(ड) सन २००९-२०१४च्या विदेश व्यापार धोरणाची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-

(अ) खालील माहितीच्या आधारे कमीत कमी एफ्. ओ.बी. किंमत काढून तिचे अमेरिकन डॉलर मध्ये परिवर्तन करा. (१ अमेरिकन डॉलर रूपये ६०)

तपशील	**रक्कम (रुपयांत)**
उत्पादन खर्च	३०,०००
माल चढविण्याचा खर्च	८,०००
बांधणी खर्च	१२,०००

नफा : एफ ओ बी खर्चाच्या १०%

करपरतावा एफ ओ बी किंमतीच्या १०%

(ब) खालील व्यष्ठीचे काळजीपूर्वक अध्ययन करुन विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

सोऽहम् प्रा. लिमिटेड ही कंपनी डास प्रतिबंधक उत्पादन बाजारपेठेत आणू इच्छिते. आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या सहाय्याने आणलेल्या उत्पादनात कोणत्याही द्रव्याचा, धुराचा, वेटोळ्याचा वापर न करता केवळ विद्युतघटाच्या स्वरुपात ते प्लगला जोडले जाते.

सदर वस्तूच्या वापराने डास प्रतिबंधासाठी, त्याचा प्रभाव दूरवर जाणवतो. ह्या उत्पादनाची जाहिरात करण्यासाठी कंपनीने आपल्या एजन्सीची नेमणूक केलेली आहे.

प्रश्न :

(१) सदर डास प्रतिबंधक वस्तूचे प्रतिष्ठापनीकरण जागतिक बाजारपेठेत आपण कसे कराल ?

(२) सदर वस्तूच्या बाबतीत प्रसारमाध्यमाच्या धोरणांसंदर्भातील तुमची भूमिका स्पष्ट करा.

(क) एफ्.ओ.बी. किंमत व सी.आय्.एफ्. किंमतीमधील फरक स्पष्ट करा.

(ड) निर्यात अर्थपुरवठ्यामध्ये व्यापारी बँकांची भूमिका स्पष्ट करा.

५. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(अ) निर्यात विपणनमधील कार्य पध्दतीत, नोंदणी प्रक्रीया स्पष्ट करा.

(ब) निर्यात व्यापारातील जहाज विमा योजना प्राप्त करण्याच्या कार्यपध्दतीची चर्चा करा.

(क) भारतीय निर्यातदाराला मिळणाऱ्या विविध प्रोत्साहन योजना स्पष्ट करा.

(ड) खालील कागदपत्रांचे महत्व सांगा.

(i) कप्तान पावती (ii) वकिलाती बिजक

विभाग – २

(फक्त दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी)

६. खालीलपैकी कोणत्याही **चारां**वर टिपा लिहा.

(अ) आयात निर्यात बँक

(ब) नाफ्ता (NAFTA)

(क) वस्तू जीवन चक्र

(ड) भारतीय लवाद मंडळ

(इ) अप्रत्यक्ष निर्यात

(फ) संभाव्य निर्यात.

(REVISED COURSE-OLD PATTERN) QP Code : **AE-7120**

(2½ / 3Hours) **[Total Maks : 80/100**

N. B. : (1) All questions are **compulsory**
(2) **Regular** Students prior to academic year **2011-12** should answer only **Section I of 80** marks in 2½ hours
(3) **IDOL** and other students should answer **both** the sections within **3 hours** for 100 marks

Section I

1. Explain briefly the following terms **(any eight)** :– 16
   - (a) Sales research
   - (b) Census
   - (c) Mail Interview
   - (d) Bibliography
   - (e) Primary data
   - (f) Dealer Survey
   - (g) Structured interview
   - (h) Coding
   - (i) Shop audit
   - (j) Garbage analysis
   - (k) Oral report

2. Anser **any Two** of the following :– 16
   - (a) Explain the merits of marketing research
   - (b) Explain the importance of marketing information system.
   - (c) What is the scope of product research.

3. Answer **any Two** of the following :– 16
   - (a) Explain the need of motivation research
   - (b) Discuss the merits of mail interview
   - (c) Distinguish between primary and secondary data.

4. Answer **any Two** of the following :– 16
   - (a) What are the essentials of a good questionnaire?
   - (b) Explain the different methods of tabulation.
   - (c) Explain the contents of a research report.

5. Answer **any Two** of the following :– 16
   - (a) What are the merits of a seperate marketing research department?
   - (b) Explain the problems of rural marketing.
   - (c) What is the role of marketing research in international marketing?

Section II

(For **IDOL** Students only)

6. Write notes on any **Four** of the following :– 20
   - (a) Market research
   - (b) Test marketing
   - (c) Event Marketing
   - (d) Professional ethics
   - (e) Survey method
   - (f) Non - Probability sampling.

वेळ : २½ / ३ तास **[एकूण गुण : ८०/१००**

सुचना : (१) सर्व प्रश्न **अनिवार्य** आहेत.
(२) नियमित विद्यार्थ्यांनी विभाग – १ (८०) गुणांकरीता फक्त २½ तासांमध्ये सोडवावा
(३) **I.D.O.L.** च्या विद्यार्थ्यांनी दोन्ही विभाग १०० गुणाकरीता ३ तासांमध्ये सोडवावेत.

विभाग – १

१. खालील **संज्ञा** थोडक्यात स्पष्ट करा (कोणत्याही आठ) :- १६
   - (अ) विक्री संशोधन
   - (ब) जनगणना
   - (क) टपालाद्वारे मुलाखत
   - (ड) संदर्भसूची
   - (इ) प्राथमिक माहिती
   - (फ) वितरक सर्वेक्षण
   - (ग) संरचीत मुलाखत
   - (ह) संकेतीकीकरण
   - (य) दुकान तपासणी
   - (ज) कचरा विश्लेषण
   - (झ) तोंडी अहवाल

२. खालीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्ने सोडवा :- १६
   - (अ) विपणन संशोधनाचे फायदे विशद करा.
   - (ब) विपणन माहीती पद्धतीचे महत्त्व विशद करा.
   - (क) वस्तु संशोधनाची व्याप्ती सांगा.

३. खालीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा :- १६

(अ) प्रेरणा संशोधनाची गरज स्पष्ट करा.

(ब) टपालद्वारे मुलाखत / सर्वेक्षणाच्या फायद्यांची चर्चा करा.

(क) प्राथमिक माहिती आणि दुय्यम माहिती यातील फरक स्पष्ट करा.

४. खालीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा :- १६

(अ) चांगल्या प्रश्नावलीच्या आवश्यक बाबी स्पष्ट करा.

(ब) सारणीकरणाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

(क) संशोधन अहवालाचे घटक / मुद्दे विशद करा.

५. खालीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा :- १६

(अ) स्वतंत्र विपणन संशोधन विभागाचे फायदे सांगा.

(ब) ग्रामिण विपणनातील समस्या कोणत्या? स्पष्ट करा.

(क) आंतरराष्ट्रीय विपणनाच्या दृष्टीने विपणन संशोधनाची भूमिका कोणती ते सांगा.

विभाग - २

(IDOL विद्यार्थ्यांकरीता)

६. खालीलपैकी कोणत्याही **चारां**वर टिपा लिहा :- २०

(अ) बाजारपेठ संशोधन

(ब) चाचणी विपणन

(क) घटना / उपक्रम विपणन

(ड) व्यावसायीक नितीमूल्ये

(इ) सर्वेक्षण पद्धत

(फ) असंभाव्य नमुना निवड

QP Code : **AE-7072**

(REVISED COURSE - OLD PATTERN)

Section : I & II (2½ Hours) **[Total Marks : 80**
Secton : I, II & II (2 Hours) **[Total Marks : 100**

N. B. : (1) The Revised Course (Old Pattern) is Applicable to the Regular College Students enrolled during the Academic Year 2006-07 to Academic Ycar 2010-11. They shall attempt Section I and Section II carrying 80 marks. The duration of the paper is 2½ hours for such students. (Section III shall not be attempted by such students).
The Revised Course (Old Pattern) is also applicable to the **Regular Students** Enrolled during the Academic Year **2005-06** or earlier and all the IDOL students. They shall attempt Section **I, II** and **III** for 100 marks. The duration of the paper is 3 hours for such students.
(2) Question No. 1 and Question No. **2** are **Compulsory**. Attempt any **one** question from question no. **3** to **5** from **Section I.**
(3) All questions in **Section II** and **Section III** are **Compulsory**.
(4) **Figures in bracket** to the **right** indicate **full** marks.
(5) Answer to **all** the sections shall be written in the **same** Answer book.

1. Mr. Surendra is the proprietor of a business. Following is the Profit and Loss A/c for the year ended 31st March 2013. **16**

Particulars	**Rs.**	**Particulars**	**Rs.**
To Salaries	24,000	By Gross profit B/d	2,51,200
To Proprietor's salary	12,000	By Interest on government Securities	12,000
To General exp.	11,000	By Divident from Indian Companies	3,850
To Bad debts	3,000	By Interest on post office saving Bank A/c	2,950
To Advertisement	8,400	By Winning from camel race	24,000
To Fire insurance premium	3,600		
To Depreciation	7,800		
To Motor car exp	3,000		
To Donation	5,000		
To Sales Tax	29,000		
To Interest on proprietor's capital	2,800		
To Provision for contingencies	10,000		
To Income Tax	8,800		
To Life insurance premium	8,000		
To Net profit	1,57,600		
	2,94,000		**2,94,000**

1. He is severely handicapped to the extent of 85%).
2. General expenses include personal expense of Rs. 2000
3. Depreciation was found to be in excess by Rs. 3000 as per Income Tax Act.
4. Advertisement expenses include Rs. 1500 for sponsoring sports activities amongst his employees.
5. Out Of Sales Tax debited to Profit And Loss A/c an amount of Rs. 4500 is not paid till date of filling Income Tax Return
6. Winning from camel race is after T.D.S of Rs. 6000.

Compute the net taxable income of Mr. Surendra for Assessment Year 2013-2014.

2. (a) Fill in the blanks and rewrite the complete sentences :– **6**

(1) Deduction for bonus or commission of employee is allowed only on ——— basis even if books of account are maintained on the mercantile basis.

(2) Any gift received by an individual from his relative is fully ———.

(3) ——— means any profits or gains arising from the transfer of a capital assets.

(4) A person by whom any tax is payable under the act is known as an ———

(5) Total deduction u/s 80C and u/s 80CCC cannot exceed Rs. ———

(6) Deduction u/s 80 DD in respect of maintenance of a handicapped dependent is allowed to ——— or ——— only.

(b) Match the following columns and rewrite the complete sentences :– **6**

Column A	**Column B**
• Taxable gift to non relatives	• Deduction from salary
• Depreciation of house property	• Exempt u/s 10(1)
• Agricultural Income	• Exempt from tax
• Net Annual Value Income from H.P.	
• Dividend from domestic company	• Exeeding Rs. 5,00,000
• Professional Tax	• Zero for one SOP

3. Mr. Sharad works with City Bank Ltd. as Marketing Manager. He gives you following information for the year ended 31st March, 2013. **12**

(1) Basic Salary (Gross) Rs. 4,80,000 per annum.

(2) Dearness Allowance Rs. 1,20,000 per annum.

(3) Advance Salary Rs. 1,00,000.

(4) Entertainment Allowance Rs. 10,000.

(5) Commission on Sales Rs. 76,000 per annum.

(6) Travelling Allowance (Amount spent on Traveling for official purposes Rs, 38,000) Rs. 48,000 per annum.

(7) Profession Tax deducted from Salary Rs. 2,500 per annum.

Other Information :–

He received following sums from Tata Motors Ltd.

Rs. 40,000 as dividend on Equity Shares.

Rs. 22,000 as interest on Debentures.

He had spent Rs. 65,000 on Medical treatment of his dependent handicapped brother (45% disability).

He had taken loan from Bank of India for higher education of his son who is pursuing an Engineering degree with Pune University. During the year, he paid Rs. 72,000 as interest on this load.

Compute his taxable income for the Assessment Year 2013-14.

4. Mr. Sanjay Shukla furnishes the following information of his Income and Investments for the previous year 2012-13 :– **12**

(a) Information regarding his House Property :–

Particulars	**House I (Let Out) Rs.**	**House II (SOP) Rs.**
Rair Rent	1,80,000 per annum	1,50,000 per annum
Gross Municipal Valuation	1,90,000 per annum	1,40,000 per annum
Rent Received	2,00,000 per annum	–
Municipal Taxes : (a) Paid by the tenant (b) Paid by the owner	 10,000 15,000	 – 12,000
Interest (Due but not paid) on Capital borrowed for construction of House Property	20,000	20,000

(b) Other Information :–

(1) He received interest on Debentures in T & L Ltd. Rs. 20,000.

(2) He received Dividend from Mutual Rund Rs. 8,000.

(3) He paid premium of Rs. 30,000 towards approved pension plan of LIC of India and Rs. 4,000 as interest on higher education loan.

Compute the Net Taxable Income of Mr. Sanjay Shukla for the Assessment Year 2013-14.

5. (a) Mr. Ganesh an Indian Citizen, left India for the first time on 22-09-2012 for employment in U.K. and did not return to India till 31st March, 2013. Determine his residential status for the Assessment Year 2013-14. **12**

(b) Shri Hemant owns a residential house which he purchased on 25-06-1978 for Rs. 1,50,000. He incurred expenses of Rs. 50,000 towards Cost of Improvement during 1983-84 for this residential house.
The fair market value of the house on 01-04-1981 was Rs. 2,00,000.
He sold this house on 12-12-2012 for Rs. 45,00,000.
He purchased a new residential house for Rs. 25,00,000 on 20-03-2013.
The Cost Inflation Index for financial year 1981-82 is 100, for financial year 1983-84 is 116 and for financial year 2012-13 is 852.
You are required to compute the Taxable Capital Gains for the Assessment Year 2013-14.

SECTION II

6. State with reasons whether the following activities are part of Taxable Services or not :– **10**
   (a) Contract of "painting" of a building.
   (b) Renting of Immovable Property to a Religious Body.
   (c) Shooting of Film in a rented studio premises.
   (d) Commercial Training Center imparting skill or knowledge to students.
   (e) A Commission Agent working for the sale of groundnut.

OR

6. (a) Choose the correct option and rewrite the statement :– **5**
   (i) Service tax is levied at the point of ——
   - Distribution
   - Consumption
   - Construction

   (ii) Business Auxiliary Services became taxable w.e.f.
   - 1-7-2003
   - 16-10-1998
   - 1-6-2007

   (iii) " Renting of Immovable Property" includes ——
   - Licensing
   - Leasing
   - Both the above

   (iv) Return of Service Tax has to be filed by an individual ——
   - Yearly
   - Half Yearly
   - Monthly

   (v) Service Tax Law is govemed by ——
   - The Service Tax Act
   - The Income Tax Act
   - Chapter V of the Finance Act 1994

6. (b) Match the columns and rewrite the statement :– 5

Column A	Column B
• Free Services provided	• Taxable Service
• Due date for filing service tax Returns	• Jammu and Kashmir
• Service tax is	• Not taxable
• Mandap Keeper	• 25th of the month following the particular half year
• Service Tax is not applicable to	• Indirect Tax
	• Direct Tax

7. Mr. Mandavkar provides mandap keeping services and liable to service tax.You are required to find out the amount of service tax liability Jrom the following particulars:– 10

Particulars	Rs.
1 Receipts from Wedding Receptions	5,00,000
2 Receipts from Catering Services	3,00,000
3 Music System hire charges (Rent)	50,000
4 Receipts from Supply of flowcr.s	20,000
5 Receipts from charges of stage decorations	50,000
6 Receipts from Rent of tables, chairs etc.	1,00,000
7 Hire charges for making mandap for Bank Of India	35,000
8 Hire charges for making mandap at RBI Office	20,000

OR

7. New Building Contractor who have opted for com; osition scheme have given the following Transactions for April 2013. Compute the value of taxable services. 10

Particulars	Rs.
1 Labour charges for execution of work	12,00,000
2 Municipal taxes paid to local authority	10,000
3 Consumable stores	25,000
4 Hire charges for Generator	15,000
5 VAT	100
6 Service tax paid on hire charges of Generator	50
7 Recovery of Architect's Fees	20,000
8 Cost of paint supplied	40,000

8. Explain, with reasons, whether the following are 'Goods' as per the provisions of the Maharashtra Value Added Tax Act, 2002. **10**

   (a) Newspapers
   (b) Mango Trees
   (c) Equity Share of Siemens Ltd.
   (d) Residential Flat used for business
   (e) Malai Kulfi

OR

8. Choose the correct options and rewrite the statements :– **10**

   (1) ———— is a component of sale price.
      (a) Freight
      (b) Forwarding charges
      (c) Sales Commission
      (d) Both (a) & (b) above

   (2) Manufacturing cost = Rs. 6,00,000, Excise duty = Rs. 1,60,000, Installation charges = Rs. 35,000. Cost of Transport = Rs. 40,000, Octroi = Rs. 45,000, Packing Charges = Rs. 40,000. The sale price assuming that sale is at Ex. factory is ————
      (a) Rs. 7,60,000
      (b) Rs-. 8,85,000
      (c) Rs. 8,00,000
      (d) Rs. 9,20,000

   (3) As per composition scheme for retailers, 8% tax is payable on
      a) Sales - Purchases
      b) Sales- (Purchases + Opening stock - Closing stock)
      c) Sales - (Purchases + Opening Stock)
      d) Sales - (Purchases - Closing Stock)

   (4) Taxable purchases mean only ———— purchases taxable under MVAT.
      (a) Inter-state
      (b) Local
      (c) Import
      (d) All the above

   (5) Taxable sales include ————.
      (a) Local Sales
      (b) Interstate Sales
      (c) Exports
      (d) All the three

(6) Tax at 1%
- (a) Schedule A
- (b) Schedule B
- (c) Schedule C
- (d) Exports

(7) In case if taxable goods are used as fuel, reduction in set off is ————
- (a) 2%
- (b) 5%
- (c) 3%
- (d) 36%

(8) Set off is an ———— of tax paid on purchase of goods and which can be adjusted against the tax payable on sales.
- (a) Deduction
- (b) Exemption
- (c) Provision
- (d) Allowance

(9) E Schedule goods are taxable @ ————.
- (a) 1%
- (b) 5%
- (c) 12.5%
- (d) 20%

(10) ———— cannot opt for the scheme of composition.
- (a) Manufacturer
- (b) Retailer
- (c) Works Contractor
- (d) Mandap Keeper

9. Mr. Shirish who started business in December, 2012, furnishes the following information regarding his turnover of purchases and sales transactions. You are requested to find out whether & from which month, as per the provisions of the MVAT Act, 2002, he is liable for registration and paying VAT. Give reason for your answer. **10**

Month	**Details of Purchases**				**Details of Sales**		
	Import	**Local**					
	Taxable	**Tax Free Goods**	**Taxable Goods**	**Total**	**Tax Free Goods**	**Taxable Goods**	**Total**
December 2012	1,60,000	2,000	2,400	1,64,000	2,00,000	6,000	2,06,000
January 2013	1,00,000	4,000	2,400	1,06,400	80,000	1,600	81,600
March 2013	1,80,000	3,000	5,000	1,88,000	1,60,000	1,600	1,61,000

OR

9. M/s Ideal Chemicals Pvt. Ltd. requests you to compute liability under MVAT Act, 2002 for the month of January, 2013 from the following information. M/s Ideal Chemicals Pvt. Ltd. is registered dealer under MVAT Act, 2002. **10**

Particulars	Rs.
Sale of Schedule "A" goods	4,00,000
Sale of Schedule "C" goods	2,00,000
Sale of Schedule "E" goods	5,00,000
Sale out of Maharashtra	10,00,000
Labour Charges Received	4,00,000
Less : Sale returns (within 6 months) of	
Schedule "A" goods	20,000
Schedule "E" goods	50,000

M/s Ideal Chemicals Pvt. Ltd. is entitled to set-off of Rs. 36,500 b/f from previous month. Sales figures are exclusive of sales tax.

SECTION III

10. Compute the total Income of Miss Nandini for A.Y 2013-14 **12**

Miss Nandini informs you that the net profit as per Profit And Loss A/c for the Year ended 31st March, 2013 is Rs.1,30,000. On detailed scrutiny, the following discrepancies were revealed:–

(1) Depreciation Allowable as per Income Tax Act is Rs.21,000/- whereas, the amount debited to Profit And Loss A/cis Rs. 28,000/-

(2) Guest House Expenses amounted to Rs.7,500/- have been debited to Profit And Loss A/c.

(3) Rs. 4,500/- received as contribution towards Provident Fund from employee, however, such sum has not been paid to P.F. A/ c

(4) Salary paid to son to the extent of Rs.21,000/- was considered unreasonable.

(5) Contributed Rs. 9,000/- to annuity plan of Life Insurance corporation of India.

(6) Medical Insurance premium paid for spouse is Rs.11,OOO.

OR

10. Mr. Balaji, an Indian citizen and a professional cricketer toured South Africa, Australia, U.K., West Indies and Zimbabwe on various dates. The details of his departures from and arrivals to India are as under:- **12**

Country	**Date of departure**	**Date of arrival**
South Africa (for the first time)	01-03-2010	25-03-2012
Australia	15-04-2012	01-05-2012
U.K.	05-05-2012	11-07-2012
West Indies	31-08-2012	14-09-2012
Zimbabwe	01-01-2013	23-03-2013

Determine Residential status of Mr. Balaji for the Assessment Year 2013-2014, from the above details.

11. Answer any **four** of the following with reference to Assessment Year 2013-2014, giving reason in brief:- **8**
    (1) Mr. Satish received Dividend of Rs. 5000 from XYZ Ltd., an Indian Company Can he claim this dividend income as exempt u/s 10(34)?
    (2) Mr. Ramdas retired from a Government Organisation. He received pension@ Rs. 5000/- p.m. during the previous year 2012-13. He claims this pension as exempt being received from a Government Organisation. Is his claim correct?
    (3) Mr. Amogh (Member of Parliament) has received remuneration of Rs. 60000. He claims this as his Income from salary. Is he right?
    (4) Mr. Manoj Shinde is physically handicapped (45%) as certified by medical authorities. He claims a deduction of Rs. 100000 U/s 80U. Is he correct?
    (5) Mr. Ambarish paid Life Insurance Premium of Rs. 10000 on behalf of his wife who is dependent on him. He claims deduction u/ s80C. Is he right in claiming the deduction?
    (6) Mr. Prakash has debited Rs. 20000 as sales- tax to his P & L A/c which is unpaid till the due date of filling of his Income Tax return. Can he claim this as a allowable deduction ?

(मराठी रुंपातर)

(३ तास) **एकूण गुण : १००**

सूचना : (१) शैक्षणिक वर्ष २००६-०७ ते २०१० च्या दरम्यान महाविद्यालयात प्रवेश घेतलेल्या नियमित विद्यार्थ्यांसाठी सुधारीत अभ्यासक्रम लागू आहे. अशा विद्यार्थ्यांसाठी फक्त विभाग १ व २ यामधील प्रश्न सोडवायचे आहेत. अशा विद्यार्थ्यांसाठी एकूण गुण ८० असून वेळ अडीच तास आहेत. व विभाग ३ लागू नाही. तर शैक्षणिक वर्ष २००५-०६ या वर्षी किंवा त्याआधी महाविद्यालयात प्रवेश घेतलेल्या नियमित विद्यार्थ्यांसाठी तसेच सर्व दूरस्थ व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या (आय.डी.ओ.एल.)विद्यार्थ्यांसाठी सुद्धा सुधारित अभ्यासक्रम (जुना आकृतीबंध) लागू आहे. अशा विद्यार्थ्यांनी विभाग १,२,३ मधील प्रश्न सोडवायचे आहेत. व त्यांच्यासाठी एकूण गुण १०० असून वेळ ३ तास आहेत.

(२) विभाग १ मधील प्रश्न क्र. १ व २ अनिवार्य आहेत. प्रश्न क्र. ३ ते ५ पैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा.

(३) विभाग २ आणि ३ मधील सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(४) उजव्या बाजूला दिलेले अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(५) सर्व विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

(६) मराठी रुपांतरात कोणतीही अडचण असल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका ग्राह्य धरावी.

१. श्री. सुरेंद्र हे एका व्यवसायाचे मालक आहेत. त्यांच्या व्यवसायाचे दि. ३१ मार्च, २०१३ रोजी संपलेल्या आर्थिक वर्षाचे नफा-तोटा पत्रक खाली दिले आहे. १६

तपशिल	रुपये	तपशिल	रुपये
पगार	२४,०००	ढोबळ नफा	२,५१,२००
मालकांचा पगार	१२,०००	सरकारी रोख्यांवरील व्याज	१२,०००
सामान्य खर्च	११,०००	भारतीय कंपनींकडून लाभांश	३,८५०
बुडित येणी	३,०००	पोस्टातील बचत खात्यावरील व्याज	२,९५०
जाहिरात	८,४००	उंटांच्या शर्यतीमध्ये जिंकले	२४०००
आगीचा विमा हफ्ता	३,६००		
घसारा	७,८००		
मोटरकार खर्च	३,०००		
देणगी	५०००		
विक्रीकर	२९,०००		
मालकांच्या भांडवलावरील व्याज	२,८००		
आकस्मितता तरतूद	१०,०००		
आयकर	८,८००		
आयुर्विमा हफ्ता	८,०००		
निव्वळ नफा	१,५७,६००		
	२,९४,०००		२,९४,०००

TURN OVER

इतर माहिती :–

१) त्यांचे अपंगत्व ८५ टक्के इतके आहे.

२) सर्वसाधारण खर्चात वैयक्तिक खर्च रुपये २,००० समाविष्ट आहे.

३) आयकर अधिनियमा नुसार घसारा रुपये, ३,००० अधिक असल्याचे आढळले.

४) कामगारांमध्ये खेळाची भावना निर्माण करण्यासाठी त्यांनी रुपये १,५०० प्रायोजित केले सदर खर्च जाहिरात खर्चात समाविष्ट आहे.

५) नफा – तोटा पत्रकामध्ये दर्शवलेल्या विक्री करापैकी विक्रीकर रुपये ४,५०० हा आयकर विवरण पत्र भरण्याच्या तारखेपर्यंत अदा केलेला नाही.

६) उंटांच्या शर्यतीपासून मिळालेली रक्कम रुपये ६,००० (टीडीएस वजा केल्यानंतर) आहे.यावरून श्री सुरेंद्र यांचे आकारणी वर्ष २०१३-१४ साठीच्या निव्वळ करपात्र उत्पन्नाची गणना करा.

२. अ) गाळलेल्या जागा भरा व पूर्ण वाक्ये पुन्हा लिहा. ६

१) खात्यांची पुस्तके जरी व्यापारी तत्त्वावर ठेवली जात असतील, तरी कर्मचाऱ्यांना बोनस किंवा दलालीच्या खर्चाची वजावट फक्त ....तत्त्वावर मिळते

२) एखाद्या व्यक्तीला त्याच्या नातेवाईकांकडून मिळालेली भेट ही पूर्णपणे ...... आहे.

३) .... म्हणजे भांडवली मालमत्तेच्या हस्तांतरणामुळे मिळालेला नफा.

४) अधिनियम अंतर्गत कर देय असलेल्या कोणत्याही व्यक्तिला .... असे म्हणतात.

५) कलम ८० सी आणि कलम ८० सीसीसी अंतर्गत एकूण कपात रुपये ....पेक्षा जास्त असू शकत नाही.

६) कलम ८० डीडी अंतर्गत अवलंबून असलेल्या अपंग व्यक्तीच्या देखभालीसाठी असणारी खर्चाची वजावट केवळ........किंवा........ मिळते.

ब) जोड्या लावा व पूर्ण वाक्ये पुन्हा लिहा. ६

भाग अ	भाग ब
नातेवाईक नसलेल्या व्यक्तीकडून करपात्र देणगी	पगारातून कपात
घर मालमत्तेवरील घसारा	कलम १० (१) अंतर्गत करमुक्त
कृषी उत्पन्न	करापासून मुक्त
निव्वळ वार्षिक मूल्य	घराच्या मिळकतीमधून वजावट मिळत नाही
भारतीय कंपनींकडून लाभांश	रुपये ५०,००० पेक्षा जास्त
व्यवसाय कर	एका स्वयंनिवासित गृहमालमत्तेसाठी शून्य

३. श्री शरद हे सिटी बँकेत विपणन व्यवस्थापक म्हणून काम करतात. ते तुम्हाला ३१ मार्च २०१३ रोजी संपणाऱ्या आर्थिक वर्षाच्या बाबतीत खालील माहिती देत आहेत. १२

१) पगार रुपये ४,८०,००० प्रतिवर्ष

२) महागाई भत्ता रुपये १,२०,००० प्रतिवर्ष

३) आगाऊ पगार रुपये १,००,०००

४) मनोरंजन भत्ता रुपये १०,०००
५) विक्रीवरील कमिशन रुपये ७६,०००
६) प्रवास भत्ता रुपये ४८,००० प्रतिवर्ष (ऑफिसच्या कामासाठी प्रवास खर्च रुपये ३८,०००/-)
७) पगारातून व्यवसाय कर कपात केला रुपये २,५०० प्रतिवर्ष

इतर माहिती :-

त्यांना टाटा मोटर्सकडून मिळालेली रक्कम -
साधारण सम भागांवरील लाभांश रुपये ४०,०००
ऋणपत्रावरील व्याज रुपये २२,०००

त्यांचा भाऊ शारिरीक अपंग आहे. त्याचे अपंगत्व ४५ टक्के आहे. त्यासाठी त्यांनी वैद्यकिय उपचारासाठी रुपये ६५,००० खर्च केले. त्यांचा मुलगा पुणे विद्यापीठातून इंजिनियरींग डिग्रीचे उच्च शिक्षण घेत आहे. त्यासाठी त्यांनी बँक ऑफ इंडियाकडून कर्ज घेतलेले आहे. त्यांनी व्याजरुपात रुपये ७२,००० भरले.

यावरून त्यांचे कर आकारणी वर्ष २०१३-१४ च्या करपात्र उत्पन्नाची गणना करा.

४. श्री संजय शुक्ला तुम्हाला ३१ मार्च, २०१३ रोज संपलेल्या वर्षाकरिता खालील माहिती देत आहेत. १२

अ) त्यांच्या मालकीच्या घरासंबंधी माहिती :-

तपशील	घर क्रमांक१ भाड्याने दिले रुपये	घर नं. २ स्वतःचे वास्तव्य रुपये
नगरपालिका मुल्यांकन (वार्षिक)	१,९०,०००	१,४०,०००
सुयोग्य भाडे (वार्षिक)	१८०,०००	१,५०,०००
भाडे मिळाले (वार्षिक)	२,००,०००	---
नगरपालिका करः		
अ) भाडेकरूने भरलेला	१०,०००	---
ब) मालकाने भरलेला	१५,०००	१२,०००
घरबांधणीसाठी घेतलेल्या कर्जावरील व्याज देय परंतु न भरलेले	२०,०००	२०,०००

ब) इतर माहिती :
चालू वर्षात त्यांना खालील उत्पन्न मिळाले.
१) टी आणि एल कंपनीतील डिबेंचरवरील (कर्जरोखे)
२) म्युच्युअल फंडावर मिळालेला लाभांश रुपये ८,०००
३) चालू वर्षात त्यांनी आयुर्विम्याच्या निवृत्ती योजनेचा हप्ता रुपये ३०,००० भरला आणि उच्च शिक्षणाठी काढलेल्या कर्जावरील व्याज रुपये ४,००० भरले. यावरून कर निर्धारण वर्ष २०१३-१४ करिता त्यांचे करपात्र उत्पन्न निश्चित करा.

५. अ) श्री गणेश हे भारतीय नागरिक आहेत. ते पहिल्यांदाच भारतातून इंग्लंडला दि. २२/०९/२०१२ रोजी कामासाठी गेले. आणि दि. ३१ मार्च, २०१३ पर्यंत परतले नाहीत. त्यांचा आकारणी वर्ष २०१३-१४ साठी रहिवास दर्जा निश्चित करा. १२

ब) श्री. हेमंत यांनी स्वतःचे राहते घर दि. २६ जून, १९७८ रोजी रुपये १,५०,००० ला खरेदी केले. त्यांच्या घराच्या दुरुस्ती साठी आर्थिक वर्ष १९८३-८४ मध्ये रुपये ५०,००० खर्च झाले.

घराची किंमत १ एप्रिल १९८१ ला बाजार भाव रुपये २,००,००० एवढी होती. त्यांनी हे घर १२ डिसेंबर २०१२ ला रुपये ४५,००,००० ला विकले. त्यांनी नवीन घर २० मार्च २०१३ ला रुपये २५,००,००० ला खरेदी केले.

अर्थिक वाढीचा निर्देशांक : आर्थिक वर्ष १९८१-८२ मध्ये १००, आर्थिक वर्ष १९८३-८४ साठी ११६ आणि आर्थिक वर्ष २०१२-१३ मध्ये ८५२ असा आहे.

यावरून श्री हेमंत यांचे कर आकारणी वर्ष २०१३-१४ च्या भांडवली लाभ करपात्र उत्पन्नाची गणना करा.

विभाग दुसरा

६. खालील व्यवहार हे करपात्र सेवा होतील की नाहीत, ते कारणांसह स्पष्ट करा. १०

अ) इमारतीच्या रंगकामाचे कंत्राट;

ब) धार्मिक संस्थेला अस्थायी मालमत्ता भाड्याने देणे;

क) भाड्याने घेतलेल्या स्टुडिओमध्ये चित्रपटाचे चित्रिकरण करणे;

ड) व्यावसायिक प्रशिक्षण केंद्राने विद्यार्थ्यास कौशल्य अथवा ज्ञान देणे;

इ) शेंगदाण्याच्या विक्रीसाठी दलालाने काम करणे

किंवा

६. अ) योग्य पर्याय निवडून पूर्ण विधान पुन्हा लिहा ५

१) सेवाकर पुढील टप्प्यावर आकारला जातो ....

* विभागणी
* ग्रहण (consumption)
* बांधणी

२) व्यवसाय पूरक सेवा पुढील तारखेपासून करपात्र झाल्या :

* १ जुलै, २००३
* १६ ऑक्टोबर, १९९८
* १ जून, २००७

३) स्थावर मालमत्ता भाड्याने देणे यामध्ये .... समाविष्ट आहे.

* लयसनसिंग
* लिजिंग
* वरील दोन्ही

४) वैयक्तिक (Individual) सेवाकर विवरणपत्र भरण्याचा कालावधी ....

* वार्षिक
* सहामाही
* मासिक

५) सेवाकर ज्या कायद्यांतर्गत येतो तो कायदा म्हणजे ....

* सेवाकर कायदा
* आयकर कायदा
* वित्त कायदा

ब) जोड्या जुळवा व पूर्ण विधाने पुन्हा लिहा ५

भाग अ	भाग ब
मोफत सेवा पुरविणे	करपात्र सेवा
सेवाकर विवरणपत्र भरण्याची देय तारीख	जम्मू आणि काश्मिर
सेवाकर हा	सेवा करपात्र नाही
मंडप कंत्राटदार	विशिष्ट सहामाहीनंतर येणारी महिन्याची २५ तारीख
सेवा कर लागू नसलेला प्रदेश	अप्रत्यक्ष कर
	प्रत्यक्ष कर

७. श्री मांडवकर मंडप कंत्राटदार आहेत आणि त्यांनी त्यांचे सेवांपासूनचे उत्पन्न दिले आहे. मंडप कंत्राट सेवांतर्गत करपात्र सेवा निश्चित करा आणि त्यावरील देय सेवा कर निश्चित करा. १०

तपशिल	रुपये
विवाह सोहळ्यातील रिसेप्शनमधून मिळलेले उत्पन्न	५,००,०००
खाद्यपदार्थ पुरवलेल्या सेवेमधून मिळालेले उत्पन्न	३,००,०००
म्युझिक सिस्टिमचे भाडे	५०,०००
फुलांपासन मिळालेले उत्पन्न	२०,०००
स्टेज सजावटीपासून मिळालेले उत्पन्न	५०,०००
टेबल, खुर्च्या इ. चे भाडे	१,००,०००
बँक ऑफ इंडियासाठी तयार केलेल्या मंडपाचे भाडे	३५,०००
रिझर्व बँक ऑफ इंडियासाठी तयार केलेल्या मंडपाचे भाडे	२०,०००

किंवा

७. न्यू बिल्डिंग कॉन्ट्रॅक्टर हे वर्क्स कंत्राटदार आहेत व त्यांनी समायोजन पर्याय अवलंबिला आहे. एप्रिल, २०१३ करिता ते पुढील माहिती देत आहेत. १०

तपशिल	रुपये
वर्क कंत्राटदारासाठी मिळालेलली मजुरी	१२,००,००
नगरपालिका कर भरला	१०,०००
कन्झ्युमेबल स्टोअर्स	२५,०००
जनरेटरचे भाडे	१५,०००
त्यावरील मुल्यावर्धित कर	१००
जनरेटरच्या भाड्यावर सेवाकर भरला.	५०
वास्तुविशादाची फी ग्राहकांकडून वसूल (रिकव्हरी)	२०,०००
रंग पुरविल्याची किंमत	४०,०००

वरील तपशिलावरून त्यांच्या करपात्र सेवेचे मूल्य काढा.

८. खाली दिलेल्या बाबी या महाराष्ट्र मूल्यावर्धित करकायदा, २००२ च्या अन्वये गुडस म्हणून गृहीत धरण्यात येतील का? कारणासहित स्पष्टीकरण द्या. १०

अ) वर्तमान पत्रे

ब) आंब्यांची झाडे

क) सीमेन्स लिमिटेडचे साधारण सम भाग

ड) व्यवसायाच्या वापरासाठी रहिवासी घर

इ) मलाई कुल्फी

किंवा

८. योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पुन्हा लिहा – १०

१) .... हे विक्री किंमतीचे घटक आहेत.

अ) वाहतूक खर्च

ब) माल पाठवण्याचा खर्च

क) विक्रीवर कमिशन

ड) वरीलपैकी अ आणि ब

२) उत्पादन किंमत रुपये ६,००,०००, उत्पादन शुल्क रुपये १,६०,०००, स्थापनेचा खर्च रुपये ३,०००, वाहतुकीचा खर्च रुपये ४०,०००, जकात रुपये ४५,०००, पॅकिंग खर्च रुपये ४०,०००, तर विक्रीची किंमत (एक्स फॅक्टरी) .... असेल.

अ) रुपये ७,६०,०००

ब) रुपये ८,८५,०००

क) रुपये ८,००,०००

ड) रुपये ९,२०,०००

३) समायोजन योजनेत किरकोळ विक्रेत्यांसाठी ८ टक्के कर देय......... वर लागू होते.

अ) विक्री -खरेदी

ब) विक्री-(खरेदी + सुरुवातीचा साठा - शेवटचा साठा)

क) विक्री - (खरेदी + सुरुवातीचा साठा)

ड) विक्री - (खरेदी - शेवटचा साठा)

४) महाराष्ट्र मूल्यावर्धित कर कायदा, २००२ मध्ये करपात्र खरेदी म्हणजे फक्त .....खरेदी

अ) आंतरराज्य

ब) स्थानिक

क) आयात

ड) वरीलपैकी सर्व

५) करपात्र विक्री मध्ये................ चा समावेश होतो.

अ) स्थानिक विक्री

ब) आंतरराज्यीय विक्री

क) निर्यात

ड) वरील पैकी तिन्ही

६) कराचा दर १ टक्के प्रमाणे .... ला लागू होतो.

अ) परिशिष्ट अ

ब) परिशिष्ट ब

क) परिशिष्ट क

ड) निर्यात

७) जर करपात्र माल हे इंधन म्हणून वापरले असेल, तर परताव्यामध्ये कपात (reduction in set off) .... आहे.

अ) २ टक्के

ब) ५ टक्के

क) ३ टक्के

ड) ३६ टक्के

८) मालाच्या खरेदीवर भरलेला कर आणि जो विक्री वरील करातून वजा केला जाऊ शकतो, तो परतावा म्हणजे...........

अ) वजावट

ब) करमाफी

क) तरतूद

ड) सूट

९) परिशिष्ट इ मध्ये मालावर .... कर देय आहे.

अ) १ टक्के

ब) ५ टक्के

क) १२.५ टक्के

ड) २० टक्के

१०) समायोजन योजना ....व्यापाऱ्यांना लागू होत नाही.

अ) उत्पादक

ब) किरकोळ विक्रेता

क) वर्क्स कंत्राटदार

ड) मंडप कीपर

९. श्री शिरिष यांनी डिसेंबर २०१२ मध्ये व्यवसाय सुरू केला. खाली दिलेल्या त्यांच्या खरेदी व विक्रीच्या तपशीलावरून त्यांना कोणत्या महिन्यापासून नोंदणी करणे व महाराष्ट्र मूल्यावर्धित कर भरणे आवश्यक आहे हे शोधून काढा आणि उत्तराचे कारण लिहा. १०

महिना	खरेदीचा तपशील				विक्री व तपशील		
	आयात	साधारण					
	करपात्र	करमुक्त	करपात्र	एकूण	करमुक्त	करपात्र	एकूण
डिसेंबर २०१२	१,६०,०००	२०००	२४००	१६४०००	२०००००	६०००	२०६०००
जानेवारी २०१३	१,००,०००	४०००	२४००	१०६४००	८०,०००	१,६००	८१,६००
मार्च २०१३	१,८०,०००	३,०००	५,०००	१,८८,०००	१,६०,०००	१६००	१,६१,०००

किंवा

९. मेसर्स आयडियल केमिक्लस प्रा. लि. यांनी जानेवारी २०१३ साठी खाली दिलेल्या माहितीवरून त्यांची महाराष्ट्र मूल्यावर्धित कर कायदा, २००२ अन्वये कर भरण्याची जबाबदारी शोधा – १०

तपशील	**रुपये**
परिशिष्ट अ मध्ये मालाची विक्री	४,००,०००
परिशिष्ट क मध्ये मालाची विक्री	२,००,०००
परिशिष्ट इ मध्ये मालाची विक्री	५,००,०००
महाराष्ट्राबाहेर विक्री	१०,००,०००
मजुरी खर्च मिळाला	४,००,०००
वजा सहा महिन्याच्या आत विक्री परतावा	
परिशिष्ट अ माल	२०,०००
परिशिष्ट इ माल	५०,०००

मेसर्स आयडियल केमिकल्स प्रा. लि. यांचा मागील महिन्याचा परतावा रुपये ३६,५०० शिल्लक आहे. दिलेल्या विक्रीच्या किमती करविरहित आहेत.

विभाग तिसरा

१०. कु. नंदिनी यांच्या आकारणी वर्ष २०१३ –१४ साठीच्या एकूण उत्पन्नाची गणना करा. कु. नंदिनी असे म्हणते कि, ३१ मार्च, २०१३ रोजी संपलेल्या आर्थिक वर्षात नफा तोटा पत्रकाप्रमाणे निव्वळ नफा रुपये १,३०,००० आहे. परंतू सखोल चौकशी केल्यानंतर खालील दोष आढळले. १२

१) आयकर कायद्यानुसार घसारा रुपये २१,००० आहे. या उलट नफा तोटा पत्रकात नावे दाखवलेली रक्कम रुपये २८,००० आहे.

२) अतिथी गृह खर्च रुपये ७,५०० नफा तोटा पत्रकात नावे दाखवलेले आहेत.

३) कर्मचाऱ्यांकडून भविष्य निर्वाह निधीसाठी रुपये ४,५०० योगदान मिळाले तथापि भविष्य निर्वाह निधीची रक्कम अदा केली गेलेली नाही.

४) मुलाला अदा केलेले वेतन रुपये २१,००० हा खर्च अवास्तव आहे.

५) भारतीय आयुर्विमा महामंडळाच्या वार्षिक योजनेसाठी रुपये ९,००० अदा केले.

६) पतीच्या वैद्यकीय विमा हफ्त्यासाठी रुपये ११,००० अदा केले.

किंवा

१०. श्री बालाजी हे भारतीय नागरिक आणि व्यावसायिक क्रिकेटपटू असून त्यांनी विविध तारखांना दक्षिण आफ्रिका, ऑस्ट्रेलिया, युके, वेस्ट इंडिज आणि झिम्बाम्ब्वे या देशांचे दौरे केले. सदर दौऱ्यातील त्यांच्या निर्गमनाचा व आगमनाचा तपशील खाली दिलेला आहे. १२

देश	निर्गमनाची तारीख	आगमनाची तारीख
दक्षिण आफ्रिका (पहिल्यांदा)	१ मार्च २०१०	२५मार्च, २०१२
ऑस्ट्रेलिया	१५ एप्रिल, २०१२	१ मे, २०१२
यु.के.	५ मे, २०१२	११ जुलै, २०१२
वेस्ट इंडिज	३१ ऑगस्ट, २०१२	१४ सप्टेंबर २०१२
झिम्बॉम्बे	१ जानेवारी, २०१३	२३ मार्च, २०१३

वरील माहितीवरून श्री बालाजी यांचा आकारणी वर्ष २०१३–१४ साठी रहिवासी दर्जा निश्चित करा.

११. कर आकारणी वर्ष २०१३–१४ संबंधित खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची सकारण उत्तरे द्या : ८

१) श्री. सतीश यांना एक्सवायझेड लिमिटेड या भारतीय कंपनीकडून रुपये ५,००० लाभांश मिळाला. हा लाभांश ते कलम १०(३४) अंतर्गत करमुक्त उत्पन्न म्हणून मागू शकतात का ?

२) श्री रामदास हे सरकारी संस्थेमधून निवृत्त झाले. त्यांना आर्थिक वर्ष – २०१२–१३ मध्ये रुपये ५,००० प्रतिमाह निवृत्तीवेतन म्हणून मिळाले. सरकारी संस्थेकडून मिळालेले निवृत्तीवेतन हे करमुक्त आहे असा त्यांचा दावा आहे. त्यांचा हा दावा बरोबर आहे का ?

३) श्री अमोघ (खासदार) यांना रुपये ६०,००० पगार मिळाला आहे. सदर उत्पन्न हे पगारातून मिळणारे उत्पन्न या शिर्षकाखाली दाखविले जाते असा त्यांचा दावा आहे. त्यांचा हा दावा बरोबर आहे का?

४) श्री मनोज शिंदे हे शारिरीक अपंग आहेत. त्यांचे अपंगत्व (४५ टक्के) वैद्यकीय अधिकाऱ्यांनी प्रमाणित केलेले आहे. कलम ८० यु अंतर्गत रुपये १,००,००० ची वजावट मिळावी, असा त्यांचा दावा आहे. त्यांचा हा दावा बरोबर आहे का?

५) श्री अंबरिश यांनी आपल्या पत्नीच्या वतीने आयुर्विमा हप्ता रुपये १०,००० अदा केला त्यांची पत्नी त्यांच्यावर अवलंबून आहे. त्यांनी कलम ८० सी अंतर्गत वजावटीचा दावा केला आहे. त्यांचा हा दावा बरोबर आहे का?

६) श्री प्रकाश यांनी नफा तोटा पत्रकात विक्रीकर रुपये २०,००० नावे दाखवला आहे. सदर विक्रीकर आयकर विवरण पत्र भरण्याच्या तारखेपर्यंत अदा केलेला नाही. तरी सदर विक्रीकराची त्यांना वजावट मिळेल का?

(REVISED COURSE-OLD PATTERN)

(3 Hours) [Total Marks : 100

N.B.: (1) Question No. **1** is **compulsory**.
(2) Solve any **four** questions from Question No. **2** to **8**.
(3) In all **5** questions to be solved.
(4) **All** questions carry **20** marks **each**.
(5) **All** working notes should form part of your answer.

1. Rearrange the following into a comparative statement for M/s. Autoriders Ltd.

Particulars	1 April, 2010 ₹	31st March, 2011 ₹
Trademarks	7,00,000	2,90,000
Plant and Equipment	80,000	90,000
Business Premises	2,00,000	1,08,000
Land	10,00,000	12,00,000
Inventories	2,00,000	1,90,000
Accounts Receivables	1,00,000	60,000
Cash and Bank	1,60,000	1,90,000
	24,40,000	21,28,000
Equity Share Capital	10,00,000	12,00,000
5% Preference Share Capital	6,00,000	Nil
Reserves	2,40,000	4,08,000
10% Debentures	1,60,000	1,20,000
Accounts Payable	2,40,000	1,60,000
Provision for Tax	1,00,000	1,20,000
Proposed Dividend	1,00,000	1,20,000
	24,40,000	**21,28,000**

2. Prepare Cash Budget of Suman Ltd. for 3 months commencing from April with the help of following information :

Month	Sales (₹)	Purchases (₹)	Wages (₹)
March	8,00,000	2,50,000	Nil
April	3,00,000	3,20,000	80,000
May	4,00,000	3,20,000	80,000
June	4,00,000	4,80,000	1,00,000
July	12,00,000	4,00,000	1,00,000

(a) Cash sales are 25% of total sales.
(b) 60% of credit sales are collected in the same month and balance 40% in the following month.
(c) Payment for purchases is made 40% in the same month and balance 60% in the following month.
(d) Interest @6% on debentures of ₹ 2,00,000 is paid in the month of June.
(e) Rent of ₹4,000 per month.
(f) Dividend received in the month of May ₹ 22,000.
(g) Cash Balance as on 31st March is ₹ 2,00,000

[TURN OVER

3. A factory produces 50,000 units during the year and sells them for ₹ 5 per unit. Cost structure of a product is as follows :

	Per unit
Raw Materials	50%
Labour	25%
Overheads	10%
Total cost	85%
Profit	15%
Sales	100%

The following additional information is available :

(a) The activities of purchasing producing and selling occur evenly throughout the year.
(b) Raw materials equivalent to 1 months supply is stored in godown.
(c) The production process takes one month.
(d) Finished goods equal to three months production are carried in stock.
(e) Debtors get 2 months credit.
(f) Creditors allow one and half months credit.
(g) Time lag in payment of wages and overheads is ½ month.

Prepare an estimate of working capital requirement.

4. You are furnished with the following information :

Fixed cost for a period ₹ 15,000
Variable cost per unit ₹ 30
Selling Price per unit ₹ 60
Actual units sold 2250 units.

Determine :

(1) P/V Ratio
(2) Break-even point
(3) Margin of safety sales in units and in rupees
(4) Profits, if the sales are 750 units
(5) Sales, if profit is ₹ 45,000
(6) New BEP if selling price increases by 25%.

[TURN OVER

5. The following are the summarized Balance Sheets of ABC Ltd. as on 31st March, 2009 and 2010.

Particulars	2009 (₹)	2010 (₹)
Share Capital	2,00,000	2,00,000
General Reserve	5,000	10,000
Debentures	1,00,000	1,00,000
Provision for Taxation	4,000	6,000
Sundry Creditors	25,000	30,000
Bank Overdraft	500	1,000
Provision for Doubtful Debts	500	600
Proposed Dividend	15,000	12,400
Total	**3,50,000**	**3,60,000**
Assets		
Land	1,20,000	1,30,000
Plant and Machinery	50,000	65,000
Goodwill	14,000	12,000
Stock	50,000	70,000
Bills payable	26,000	23,000
Sundry Debtors	50,000	40,000
Cash	20,000	10,000
Prepaid Expenses	8,000	10,000
Preliminary Expenses	12,000	Nil
Total	**3,50,000**	**3,60,000**

(1) A machinery worth ₹ 15,000 was purchased during the year.
(2) An old machinery having written down value ₹ 500 was sold for ₹ 2000.
(3) Land costing ₹ 36,000 was sold for ₹ 70,000 during the year.
(4) Proposed dividend of last year has been paid during the year,.

You are required to prepare :
(a) A statement showing changes in working capital and
(b) A statement of sources and application of funds for the year ended 31st March, 2010.

6. Write short notes on the following (any **four**) :—
(a) Motives for holding cash
(b) Features of financial statements
(c) Internal financing
(d) Inter corporate deposits
(e) Profitablity Ratios
(f) Types of working capital.

[TURN OVER

7. (a) Explain the different types of Debentures.
   (b) What are the advantages and limitations of Financial statements.

8. A company can make either of two investments at period. Assuming a required rate of return of 10% determine for each project :
   (a) The pay back period and
   (b) The Profitablility Index.

   You may assume straight line method of depreciation.

	V	W
Cost of Investment	10,00,000	14,00,000
Expected Life (no salvage)	5 years	5 years
Projected net income (after depreciation, interest and taxes)		
Year 1	50,000	1,20,000
Year 2	50,000	1,20,000
Year 3	1,00,000	1,20,000
Year 4	1,00,000	1,20,000
Year 5	1,00,000	1,20,000

Year	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
PV factor@ 10%	0·909	0·826	0·751	0·683	0·621

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास) [एकूण गुण : १००

सूचना: (१) प्रश्न क्रमांक **१** ला **अनिवार्य** आहे.
(२) प्रश्न क्रमांक २ व ८ पैकी कोणतेही **चार** प्रश्न सोडवा.
(३) एकूण **पाच** प्रश्न सोडवायचे आहेत.
(४) **प्रत्येक** प्रश्नाला २० गुण आहेत.
(५) इंग्रजीतील प्रश्न **मूळ** मानवेत.

१. खाली दिलेल्या मेसर्स ऑटोसाईडस् कंपनीचा उभ्या स्वरूपातील तुलनात्मक पत्रक तयार करा.

तपशील	**१ एप्रिल २०१०**	**३१ मार्च २०११**
ट्रेडमार्क	७,००,०००	२,९०,०००
यंत्र सामुग्री	८०,०००	९०,०००
व्यवसाय परिसर	२,००,०००	१,०८,०००
जमीन	१०,००,०००	१२,००,०००
मालसाठा	२,००,०००	१,९०,०००
येणे हुंडी	१,००,०००	६०,०००
रोखड व बँक	१,६०,०००	१,९०,०००
	२४,४०,०००	**२१,२८,०००**
समभाग भांडवल	१०,००,०००	१२,००,०००
५% अग्रहक्क भाग भांडवल	६,००,०००	–
राखीव निधी	२,४०,०००	४,०८,०००
१०% कर्ज रोखे	१,६०,०००	१,२०,०००
देणे हुंडी	२,४०,०००	१,६०,०००
आयकर तरतूद	१,००,०००	१,२०,०००
लाभाशांची तरतूद	१,००,०००	१,२०,०००
	२४,४०,०००	**२१,२८,०००**

२. सुमन लि. चे माहितीच्या आधारे एप्रिल महिन्यापासून सुरूवात करून तीन महिन्यांचे कंपनीचे रोखीचे अंदाजपत्रक तयार करा.

महिना	**विक्री (₹)**	**खरेदी (₹)**	**मजूरी (₹)**
मार्च	८,००,०००	२,५०,०००	–
एप्रिल	३,००,०००	३,२०,०००	८०,०००
मे	४,००,०००	३,२०,०००	८०,०००
जून	४,००,०००	४,८०,०००	१,००,०००
जुलै	१२,००,०००	४,००,०००	१,००,०००

[TURN OVER

(अ) एकूण विक्रीच्या २५% रोख विक्री आहे.
(ब) ६०% विक्री उधारीवर त्याच महिन्यात केली जाते व बाकींची ४०% पूढील महिन्यात
(क) ४०% खरेदी उधारीवर त्याच महिन्यात व बाकीची ६०% पूढील महिन्यात केली जाते
(ड) जुन महिन्यामध्ये कंपनी आपल्या २,००,०००च्या ६% कर्जरोख्यावर व्याज देते.
(इ) भाडे हप्ता ४००० प्रति महिना
(फ) मे महिन्यामध्ये २२००० चे लाभांश मिळाला
(ग) ३१ मार्च रोजी रोख शिल्लक २,००,०००

३. कंपनीचे वार्षिक उत्पादन ५०,००० नग असुन ते कंपनी ₹ ५ प्रति नग दराने विकते, खालील माहितीच्या आधारे खेळत्या भांडवलाचे पत्रक तयार करा

परिव्यय	प्रति नग (%)
कच्चा माल	५०%
प्रत्यक्ष मजुरी	२५%
इतर खर्च	१०%
एकूण खर्च	८५%
नफा	१५%
विक्री	१००%

अधिक माहिती :-
(अ) खरेदी, उत्पादन व विक्रीचा प्रवाह नियमित असेल
(ब) कच्चामाल एक महिन्यांसाठी साठयात राहतो
(क) उत्पादन प्रक्रिया एक महिना चालते
(ड) पक्का माल ३ महिन्यांसाठी साठयात राहतो
(इ) ग्राहकांना दोन महिने उधारी कालावधी दिला जातो
(फ) पुरवठादार दीड महिन्यांचा उधार कालावधी देतात
(ग) मजुरी व इतर खर्चासाठी अर्धा महिन्याचा उधार कालावधी असतो
अंदाजित खेळत्या भांडवलाचे पत्रक तयार करा.

४. खालील माहिती दिलेली आहे :-

स्थिर परिव्यय	₹ १५०००
चल परिव्यय	₹ ३० प्रति नग
विक्री	₹ ६० प्रति नग
प्रत्यक्ष विक्री नग –	२२५० नग

काढा :-
(१) नफा आकारमान गुणोत्तर
(२) समविछेदन बिंदू
(३) सुरक्षिततेची कड रूपयांत व विक्रीत
(४) जर विक्री ७५० नग तर नफा
(५) जर नफा ४५००० तर विक्री
(६) नवीन समविछेदन बिंदू जर विक्री किंमत २५% ने वाढविली.

[TURN OVER

५. खाली सन २००९ व २०१० सालचे अबक कंपनीचे ताळेबंद दिले आहे.

तपशील	२००९ (₹)	२०१० (₹)
देणी :		
भाग भांडवल	२,००,०००	२,००,०००
राखीव निधी	५,०००	१०,०००
कर्ज रोखे	१,००,०००	१,००,०००
करासाठी तरतूद	४,०००	६,०००
धनको	२५,०००	३०,०००
बँक अधिकर्ष	५००	१,०००
बुडित कर्ज तरतुद	५००	६००
लाभांशासाठी तरतूद	१५,०००	१२,४००
एकूण	**३,५०,०००**	**३,६०,०००**
मालमत्ता		
जमीन	१,२०,०००	१,३०,०००
यंत्र सामुग्री	५०,०००	६५,०००
लौकिक	१४,०००	१२,०००
साठा	५०,०००	७०,०००
येणे हुंडी	२६,०००	२३,०००
ऋणको	५०,०००	४०,०००
रोखड	२०,०००	१०,०००
आगाउ खर्च	८,०००	१०,०००
प्राथमिक खर्च	१२,०००	–
एकूण	**३,५०,०००**	**३,६०,०००**

अधिक माहिती :–

(अ) ₹ १५००० ची यंत्रसामुग्री रोखीने खरेदी केली.

(ब) जुने यंत्र मूल्ये ₹ ५०० असलेले ₹ २००० ला विकले.

(क) ₹ ३६००० मूल्ये असलेली जमीन ₹ ७०,००० ला विकली.

(ड) चालू वर्षामध्ये मागील वर्षाचा लाभांश भरला.

खेळत्या भांडवलातील फरकाचे पत्रक व निधी प्रवाह पत्रक तयार करा.

६. टिपा लिहा (कोणतेही **चार**) :–

(अ) रोखड ठेवण्याचे हेतू

(ब) वित्तिय पत्रकाचे वैशिष्ट्ये

(क) अंतर्गत वित्त

(ड) अंतर्गत ठेवी

(इ) नफा गुणोत्तरे

(फ) खेळत्या भांडवलाचे प्रकार

[TURN OVER

७. (अ) कर्ज रोख्याचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
(ब) वित्तिय पत्रकाचे फायदे व मर्यादा स्पष्ट करा.

८. कंपनी दोन प्रकारच्या गुंतवणुक करू इच्छिते. गुंतणूकीवर अपेक्षित नफा परतावा १०% दराने दिला जातो. काढा :-
(अ) रक्कमेचा परतफेड कालावधी
(ब) नफा – क्षमता निर्देशांक
कंपनी सरळरेखा पद्धतीने घसारा आकारले.

	व्ही प्रकल्प	डब्लू प्रकल्प
गुंतवणुक मूल्य	१०,००,०००	१४,००,०००
अपेक्षित आयुष्यमान	५ वर्षे	५ वर्षे
(भंगार मूल्य नाही)		
प्रकल्प नफा (घसारा व व्याज, कर नंतर) खालीलप्रमाणे.		
वर्ष १	५०,०००	१,२०,०००
वर्ष २	५०,०००	१,२०,०००
वर्ष ३	१,००,०००	१,२०,०००
वर्ष ४	१,००,०००	१,२०,०००
वर्ष ५	१,००,०००	१,२०,०००

अपेक्षित परतावा दर १०% आहे.
सदय मूल्य तक्ता @१०%

वर्षे	१	२	३	४	५
१ ची सद्य किंमत	०·९०९	०·८२६	०·७५१	०·६८३	०·६२१

(REVISED COURSE-OLD PATTERN) **QPCode : AE-6987**

For old and IDOL candidates

(3 Hours) [Total Marks : 100

N.B. : (1) Question **No. 1** is **compulsory.**
(2) Answer any **four** questions from remaining **Q.2 to Q.8.**
(3) **Figures** to the right indicate **full marks.**
(4) Answer to each question must begin on a new page.

1. Explain the following concepts in not more than **eight lines** : (any **five**) **20**
   (a) Marketing Management
   (b) Globalisation
   (c) E-Marketing
   (d) Push strategy
   (e) Mission
   (f) Services
   (g) Market Nicher
   (h) Brain storming.

2. (a) What are the functions of marketing managers? **10**
   (b) What is macro environment? Discuss the changes which have taken place in the Indian marketing environment post Liberalisation. **10**

3. (a) Why is product positioning important in the present marketing environment? **10**
   (b) Explain various elements of promotion mix. **10**

4. (a) Describe various factors that influence consumer buying behaviour. **10**
   (b) What are the quantitative tools of Sales forecasting? **10**

5. (a) Critically evaluate. **10**
   (i) B C G Matrix (ii) SWOT analysis
   (b) As a market leader, how would you design competitive strategies? **10**

6. (a) As a marketing manager, suggest an appropriate marketing mix for services. **10**
   (b) Elaborate on various challenges of rural marketing. **10**

7. Write short notes on **any two** following :- **20**
   (a) Organisational buying process
   (b) Relationship marketing
   (c) Branding
   (d) Poter's five forces model
   (e) Product life cycle.

8. Case study : 20

Krishi Udyog Limited is in the business of products made from Jute. They basically deal in producing bags, purses and other fashion accessories with Jute as base material. Their business is spread in many parts of India. Recently, it has been observed that there is decline in the product demand in the Indian markets. The company has been receiving various inquiries about products made from jute from certain foreign markets. The company feels that the inquiries need to be converted into sales urgently. The company has hired a manager to over see its entry into various global markets.

Questions :-

(a) As a manager, suggest various options available to the company to enter in global markets.

(b) List out certain guidelines so as to get success in global markets.

For old and IDOL candidates

(मराठी रूपांतर)

(३ तास) **एकूण गुण : १००**

सूचना : (१) प्रश्न **क्रमांक १** अनिवार्य आहे.

(२) प्रश्न **क्रमांक** २ ते प्रश्न **क्रमांक** ८ मधून कोणतेही **चार** प्रश्न सोडवा.

(३) उजवीकडील **अंक** पूर्ण **गुण** दर्शवितात.

(४) प्रत्येक प्रश्नांचे उत्तर नवीन पानावर सुरु करावे.

(५) मूळ इंग्रजी प्रश्न **प्रमाण** मानावेत.

१. खालील संज्ञाचे स्पष्टीकरण प्रत्येकी सुमारे **आठ ओळीत** करा. (कोणतेही **पाच**) २०

(अ) विपणन व्यवस्थापन

(ब) जागतिकीकरण

(क) इ-विपणन

(ड) पुढे ढकलणे (पुढे सारणे)

(इ) ध्येय (जीवीत कार्य)

(फ) सेवा

(ग) बाजारपेठ संरक्षक (Market Nicher)

(ह) बुध्दीला चालना देणे.

२. (अ) विपणन प्रबंधकांची कार्ये कोणती ? १०

(ब) स्थूल पर्यावरण म्हणजे काय ? उदारीकरणानंतर भारतीय विपणन पर्यावरणात झालेल्या बदलांची चर्चा करा. १०

३. (अ) वर्तमान विपणन पर्यावरणात वस्तुची प्रतिमा कां महत्वाची आहे? १०
(ब) वृध्दी मिश्रणांची विविध तत्वे स्पष्ट करा. १०

४. (अ) ग्राहकांच्या वस्तु खरेदी करण्याच्या स्वभावावर (वर्तनावर) परिणाम करणारे विविध घटक विषद करा. १०
(ब) विक्रीचा अंदाज बांधण्याची संख्यात्मक तंत्रे काणती? १०

५. (अ) टिकात्मक मुल्यांकन करा. १०
(१) बी.सी.जी. मॅट्रिक्स (२) स्वॉट विश्लेषण
(ब) बाजारपेठ नेता (Leader) म्हणून तुम्ही स्पर्धात्मक डावपेचाची कशा प्रकारे रचना कराल? १०

६. (अ) विपणन व्यवस्थापक या नात्याने सेवांकरीत योग्य विपणन मिश्रण सूचवा. १०
(ब) ग्रामीण विपणनाची विविध आवाहने विषद करा. १०

७. खालील पैकी कोणत्याही **दोनावर** टिपा लिहा. २०
(अ) संघटनात्मक खरेदी प्रक्रिया
(ब) संबधाबाबतचे विपणन
(क) मुद्रांकन
(ड) पोर्टर यांचे फाईव्ह फोर्स मॉडेल
(इ) वस्तु-जीवन-चक्र.

८. खालील मसूदा वाचून प्रश्नांची उत्तरे लिहा. २०

कृषी उद्योग लिमिटेड ज्यूट पासून तयार करण्यात येणाऱ्या वस्तुच्या व्यवसायात आहे. ते ज्यूट सामुग्रीच्या आधारावर प्रामुख्याने बॅग्ज, पर्स आणि इतर फॅशनचे अधिक लागणारे भाग निर्मितीचा व्यापार करीत आहे. भारताच्या अनेक भागात त्यांचा व्यवसाय वाढलेला आहे. हल्ली असे दिसून आले आहे की भारतीय बाजारपेठेत वस्तुच्या मागणीत घट झाली आहे. ज्यूटापासून तयार करण्यात आलेल्या वस्तु बाबत काही विदेशी बाजारपेठेतून कंपनीकडे विविध बाबतीत चौकशी सुरु झाली आहे. कंपनीला असे वाटते की वाढत्या चौकशीचे रुपांतर ताबडतोब विक्रीत होईल. कंपनीने विविध जागतिक बाजारपेठेत प्रवेश मिळविण्यासाठी व्यवस्थापक भाडयाने घेतला आहे.

प्रश्न :-
(अ) व्यवस्थापक या नात्याने कंपनीला जागतिक बाजारपेठेत प्रवेश मिळविण्यासाठी उपलब्ध असलेले पर्याय सूचवा.
(ब) जागतिक बाजारपेठेत यश मिळविण्यासाठी काही मार्गदर्शक तत्वे सांगा.

T. Y. B. Com
Business Management
(Paper –I)
(REVISED COURSE OLD PATTERN) QP Code : AE-6974
Management and Organizational Development
April: 2014

(3 Hours) [Total Marks : 100

N. B. : (1) Question No. **1** is **compulsory**.
(2) Attempt any **four** questions from Q. No.'s **2** to **8**.
(3) **All** questions carry **equal** marks.

1. Explain the meaning of the following terms (any **five**) :– **20**
   (a) Job Rotation
   (b) Stress Interview
   (c) Unity of Command
   (d) Span of Control
   (e) Formal organization
   (f) Autocrat leader
   (g) Time management
   (h) Monetary Incentives.

2. (a) Discuss the characteristics of Managements. **10**
   (b) Explain any five principles of management. **10**

3. (a) Explain the Limitations of Planning. **10**
   (b) Discuss the steps in decision making process. **10**

4. (a) Describe the bases of Departmentation. **10**
   (b) Discuss the reason for conflict between line and staff personnel. **10**

5. (a) Define Human Resource Management? Explain its importance. **10**
   (b) Define recruitment? Explain its sources. **10**

6. (a) Discuss the method of on the job training. **10**
   (b) Describe the limitations of performance appraisal. **10**

7. (a) What is communication? How can the barriers to communication be removed? **10**
   (b) Define controlling. Explain any four techniques of controlling. **10**

8. Case study. **20**
   Mr. Pinto, the propietor of Amarsons initially centralised their recruitment process for its subsidiaries located in different countries. Basically the company would employ people with high technical skills and knowledge. But ultimately they could not achieve and implement production and marketing strategies. The company could discover that the cultural mismatch of the employees with that of the country and consumers were main reason for low performance.
   (1) Does Mr. Pinto's centralised recruitment policy correct? Suggest some recruitment sources. **10**
   (2) What initiatives should the company take to improve its performance? **10**

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास) एकूण गुण : १००

सूचना : (१) प्रश्न क्र. १ अनिवार्य आहे.
(२) प्रश्न क्र. २ ते ८ पैकी कोणत्याही **चार** प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
(३) सर्व प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.
(४) इंग्रजी भाषेतील प्रश्न मूळ मानावेत.

१. खालील संज्ञा स्पष्ट करा (कोणत्याही **पाच**) :- २०

(अ) कार्य भ्रमण
(ब) तणाव मुलाखत
(क) आदेशातील एकवाक्यता
(ड) नियंत्रण कक्षा
(इ) औपचारिक संघटन
(फ) एकाधिकारशाह नेता
(ग) समय व्यवस्थापन
(ह) आर्थिक संप्रेरके.

२. (अ) व्यवस्थापनाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा. १०
(ब) व्यवस्थापनाची कोणतीही पाच तत्त्वे सांगा. १०

३. (अ) नियोजनाचे तोटे स्पष्ट करा. १०
(ब) निर्णय प्रक्रियेतील विविध टप्प्यांचे वर्णन करा. १०

४. (अ) विभागीकरणाचे आधारस्तंभ वर्णन करा. १०
(ब) साखळी आणि तज्ञ अधिकाऱ्यांमध्ये उद्भवणाऱ्या वादांची कारणे लिहा. १०

५. (अ) मनुष्य बळ व्यवस्थापनाची व्याख्या द्या. त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा. १०
(ब) भरतीची परिभाषा द्या. त्याचे स्रोत कोणते आहेत. १०

६. (अ) कार्य स्थळावरील प्रशिक्षणाच्या पद्धतीची चर्चा करा. १०
(ब) कामगिरी मूल्यमापनाच्या मर्यादा स्पष्ट करा. १०

७. (अ) संदेशवहन म्हणजे काय? संदेशवहनात येणारे अडथळे कसे दूर करता येतील? १०
(ब) नियंत्रणाची व्याख्या द्या. नियंत्रणाची कोणतीही चार तंत्र स्पष्ट करा. १०

८. वस्तुनिष्ठ अभ्यास. २०

अमरसन्सचे मालक श्री. पिन्टो यांनी सुरुवातीच्या काळात विविध देशात स्थित असलेल्या आपल्या ताब्यातील कंपन्यांमध्ये भरतीचे केंद्रीकरण केले होते. मूलतः ही कंपनी उच्च तांत्रिक कौशल्य आणि बौद्धिक संपदा असलेल्या उमेदवारांची भरती करते. मात्र तरीदेखील त्यांना उत्पादन निर्मिती आणि विपणन व्यूहरचना साध्य करणे आणि अमलबजावणी करणे शक्य होत नाही. याबाबत कंपनीने असा शोध घेतला की, कर्मचाऱ्यांचा मेळ देश आणि त्यातील ग्राहक यांच्यासोबत सांस्कृतिकदृष्ट्या योग्य प्रकारे साधला जात नाही हे त्यांच्या कमी कामगिरीचे मुख्य कारण आहे.

(१) श्री. पिन्टो यांचे केंद्रीत भरती धोरण योग्य आहे का? भरतीचे काही स्रोत सुचवा. १०
(२) कामगिरी वृद्धिंगत करण्यासाठी कंपनीकडून कोणती पाऊले उचलली जावीत? १०

T.Y.B.Com
Financial Accounting & Auditing
(Paper- III)
(Financial Accounting)(REVISED COURSE-OLD PATTERN)
April : 2014

QP Code : AE-6956

(3 Hours) [Total Marks : 100

(For the students who have taken admission in the college during the academic year 2010-11 or earlier and for students who have registered through the institct~ cf Di3tance and open learning)

N.B. : (1) Question Nos. **1** and **2** are **compulsory.**
(2) Attempt any **four** questions from Question Nos. **3** to Question No.**9.**
(3) Question No.**1** carries **20** marks and other questions carries **16** marks.
(4) **All** working notes should form part of your answer.
(5) Balance sheet of a company in questions other than Final accounts may be prepared as per Horizontal or Vertical form.

1. Vaishali Ltd issued for public subscription 5,00,000 equity shares of ₹ 10 each at a premium of ₹ 3 per Share payable as under :– **20**
₹ 5 on Application (Including Premium ₹ 3 per Share), ₹ 4 on Allotment and balance on First and final call. Applications were received for 8,00,000 shares. The directors decided to (i) Reject applicants for 50,000 shares and (ii) Allot balance applicants on pro rata basis. Excess application money were adjusted towards allotment money due. Allotment money was demanded and received from all except From Rupal, who was allotted 40,000 shares could not pay allotment money. First and Final call was made and received except from Rupal and Hiral (Who was allotted 5,000 shares) could not pay first and final call. Shares of Rupal and Hiral were forfeited. All forfeiited shares were reissued to Apurva for ₹ 9 per share as fully paid up. Pass Journal entries to record above transaction.

2. (a) Match the Group A with most appropriate choice given in Group B and rewrite– **8**

Group A	Group B
Amalgamation Adjustment A/C	AS 11
Foreign Currency Transactions	Added to Cost of Shares
Brokerage on Sale of Shares	Statutory Reserves
Brokerage on Purchase of Shares	Deducted from Price of Share
Balance in Debenture Redemption Reserve after Redemption of Debenture	AS 13
Personal Investment Account	General Reserve
Profit on cancellation of Own Debentures	Capital Redemption Reserve
Issue of Fully Paid Bonus Shares	Capital Reserve

(b) State whether following statements are **True** or **False.** (Reasons not required) **8**

1. Amalgamation may be in the nature of Merger or Purchase.
2. Arrears of Preference dividend is a contingent Liability, hence it is not recorded in the accounts.
3. Profit Prior to Incorporation is a Capital Profit.
4. In the Balance Sheet of a Company Calls In Arrears Account should be deducted from called up capital.
5. Cost of Purchase of Shares includes only purchase price.
6. Reporting Currency is the currency of the foreign country.
7. Issued Capital is the capital actually paid by the subscriber.
8. Redemption of Debentures may be made out of proceeds of fresh issue only.

3. Mr, Tushar formed a private limited company on lst July, 2012 in the name and Style of Tushar Private Limited to take over his existing business as from lst April 2012. No entries were made to take over in the books that were carried on till 31 March, 2013. The following Trial Balance was extracted for the year ended 31st March, 2013. **16**

Particulars	Dr. ₹	Particulars	Cr. ₹
Stock on lst April, 2012	8,600	Sales	55,600
Purchases	37,800	Tushar's Capital	46,000
Carriage Outwards	660	Current Liabilities	7,400
Salesman's Commission	1,500		
Office Expenses	4,200		
Rent & Taxes	2,400		
Directors Fees	3,600		
Fixed Assets	26,800		
Current Assets	22,400		
Preliminary Expenses	1,040		
Total ₹	**1,09,000**	**Total ₹**	**1,09,000**

You are given the following additional information
Stock on 3lst March 2013 was ₹ 8,800/-
The purchase consideration was agreed at ₹ 60,000/- to be satisfied by the issue of 6,000 equity shares of ₹10 each.
Company was incorporated on lst July 2012.
The gross profit margins are constant.
The sales in April 2012, Feb. 2013 and March, 2013, were double the monthly sales for the remaining months of the year.
Preliminary expenses are to be written off.
You are required to Prepare Trading and Profit and Loss account for the year ended 31st March, 2013 in columnar form showing pre and post Incorporation profits and how it will be treated

4. Following is the Balance Sheet of Sachin Ltd. as on 31st March, 2013 – **16**

Liabilities	₹	Assets	₹
2,000 – 8% Redeemable Preference shares of ₹ 100 each, fully paid.	2,00,000	Sundry Assets	15,75,000
1,00,000 Equity Shares of ₹10 each, fully paid	10,00,000	Bank	2,18,000
Securities Premium	3,35,000	Investments (Market Value ₹ 3,50,000)	3,00,000
Profit & Loss Account	3,00,000		
Sundry Creditors	2,58,000		
Total ₹	**20,93,000**	**Total ₹**	**20,93,000**

On the above date the Directors of the company took following steps to redeem 8% Preference Shares at a premium of 7.50%.
The company issued 10,000 Equity Shares of ₹ 10; at a premium of 4 per share for the purpose of redemption of preference shares.
Investments were sold at market value.
All the payments were made to the Preference Shareholders except those holding 160 shares who could not be traced.
You are required to :
Pass necessary journal entries in the books of Sachin Ltd. after Complying with requirements of companies act 1956. Prepare the Balance Sheet of the company after redemption of Preference Shares.

5. You are furnished with following information in respect of Rahul Ltd., which had undergone internal reconstruction:- 16

Balance Sheet of Rahul Ltd. as on 3lst March, 2013

Liabilities	₹	**Assets**	₹
50,000 Equity shares of ₹ 10 each, fully paid	5,00,000	Fixed Assets	5,60,000
3,000 8% Preference Shares ₹ 100 each, fully Paid	3,00,000	Trade Marks	40,000
		Investments (Market Value ₹ 27,500)	32,500
9% Debentures	3,00,000	Sundry Debtors	60,000
Accrued Interest on above Debentures	54,000	Other Current Assets	1,64,500
Bank Overdraft	77,000	Profit & Loss Ale	4,14,000
Sundry Creditors	40,000		
Total ₹	**12,71,000**	**Total ₹**	**12,71,000**

After obtaining various permission and complying with the procedure following scheme of reconstruction was sanctioned on lst April, 2013.
Fixed Assets were revalued at ₹ 5,50,000/-
Investments were sold at Market Value.
Debenture holders agreed to waive interest on conversion of Debentures into Equity Shares of ₹ 10 Per share fully paid.
Preference shareholders agreed to forgo ₹ 70 per share provided Rs.30 Per Share were paid immediately.
Equity shareholders agreed to reduce their shares by ₹ 7 per share & pay in cash reduced Rs.7 Per Share to the company immediately.
Interest of ₹ .3,500 was immediately paid for Bank overdraft, which was not recorded.
Creditors were settled for ₹ 35,000 on immediate payment.
Write of fictitious assets Trade Marks and profit and loss account debit balance to the extent possible
Prepare Capital Reduction account and Balance sheet after giving effect to above.

6. Nitesh Ltd. furnishes you with the following Trial Balance as on 31st March 2013 : 16

Particulars	**Debit ₹**	**Credit ₹**
Equity shares of ₹ 1 each fully paid up as per last year received in cash		70,00,000
Inventory at cost	15,00,000	
Tax payments pending assessment	6,00,000	
Tax provision pending assessment		5,50,000
Advance payment received repayable after 12 Months		60,000
Provision for bad debts		2,00,000
Fixed Deposit in bank Maturing on 31.3.2016	18,80,000	
General Reserve as per last year Balance Sheet		48,70,000
Cash	20,000	
Bank of India Current account	1,00,000	
Customers Dues- Receivable in 12 months	53,50,000	
Profit & Loss Account		20,80,000
Investment in shares of Zedo Ltd.	50,000	
Creditors payable in 30 days..		10,00,000
Fixed Assets WDV after Depreciation ₹15,40,000)	62,60,000	
Total ₹	**1,57,60,000**	**1,57,60,000**

The directors have proposed to maintain final equity dividend @ 20% and appropriation of ₹ 1,00,000 to General Reserve. You are asked to prepare Balance sheet as on 31st March, 2013 in revised Schedule VI in vertical form, giving the information required by the
Companies Act 1956 in the manner so required to the extent it is available from the above data.

[TURN OVER

7. Journalize the following transactions in the books of Big Boss Ltd. 16

1. On lst July, 2012 goods worth $ 52,500 were exported to Small Ltd. The amount was realized as below :
   On 5th November, 2012 $ 35,000
   On 11th May, 2013 $ 17,500
2. Goods worth $ 5,000 were exported on 15th July, 2012 to Little Ltd. The amount was received on 14th August, 2012.
3. On 15th September, 2012 Raw Material worth $ 10,000 were imported from Tiny Ltd., payable 50% immediate and the balance on 15th April, 2013
4. Motor Vehicle was imported from Smart Ltd. on lst January, 2013 for $30,000. The payment for the same was made on 25th April, 2013.

Exchange Rates per $ were: **Date**	₹
lst July, 2012	41.00
15th July, 2012	41.25
14th August, 2012	41.50
15th September, 2012	41.00
31st October, 2012	41.75
5th November, 2012	40.00
15th December, 2012	42.00
lst January, 2013	42.25
15th February, 2013	42.50
31st March, 2013	42.00
15th April, 2013	42.50
25th April, 2013	42.75
11th May, 2013	42.00

8. M.Power submit the following details regarding one of their investments for the year 2012 : 16

Opening Balance on 1.1.2012: Face Value ₹ 9,000; Cost Value ₹ 12,360
Purchases:
1-3-2012 Face Value ₹ 9,000 ; Cum-interest at 5% discount.
1.12.2012 Face Value ₹ 3,600; Ex-interest at 1% discount.
Sales:
1-7-2012 Face Value ₹ 7,500; Cum-interest at 2% premium
1-12-2012 Face Value ₹ 3,000; Ex-interest at par
Investment carry interest at 6% p.a. payable on every 31st March and 30th September.
Prepare Investment Account closing it on 31st December, 2012.

9. (a) Snehal Ltd. issued 50,000 15% Debentures of ₹1000 each at ₹ 976 per debenture. The debentures are redeemable in five annual installments of ₹ 200 each. It is decided to write off discount in proportion to the amount of debenture finance usage over the various years. 8
Your are asked to
Prepare statement for write off of discount over the five year period,
Prepare the Discount on Issue of Debenture A/C for the five years.

(b) Following is the Balance Sheet of Sheetal I Ltd. as on 31103/2013 8

Liabilities	₹	Assest	₹
Equity Shares of ₹10 each	6,00,000	Net Block of Fixed Assets	18,00,000
Preference Shares of ₹ 100 each	2,00,000	Long Term Investments	2,00,000
		Bank Balance	21,00,000
Securities Premium	3,00,000		
General Reserve	2,00,000		
Profit & Loss A/C	2,00,000		
Debentures	16,00,000		
Creditors	10,00,000		
Total ₹	**41,00,000**	**Total ₹**	**41,00,000**

Keeping in view all the legal requirements, ascertain the maximum No. of equity shares that Sheetal Ltd. can buy back @ ₹ 30 per share, being the current market price

(मराठी रूपांतर)

(३ तास) (एकूण गुण : १००

(ज्या विद्यार्थ्यांनी शैक्षणिक वर्ष २०१०-११ किंवा त्यापूर्वी महाविद्यालयामध्ये प्रवेश घेतला होता आणि ज्यानी दुर आणि मुक्त अध्ययन संस्थेत प्रवेश घेतला आहे त्यांच्याकरीता)

सूचना : (१) प्रश्न क्रमांक **१** आणि **२ अनिवार्य** आहेत.
(२) प्रश्न क्रमांक **३** आणि **९** मधील कोणतेही **चार** प्रश्न सोडवा.
(३) प्रश्न क्र.**१** साठी **२०** गुण आहेत आणि इतर प्रश्नांसाठी प्रत्येकी **१६** गुण आहेत.
(४) तुम्ही केलेली टाचणे उत्तराचा भाग असेल.
(५) कंपीनी फायनल अकाऊंट प्रश्नातील ताळेबंदाव्यतिरिक्त इतर प्रश्नातील कंपनी ताळेबंद तयार करताना उभ्या किंवा आडव्या रकान्यामध्ये तयार करावा.
(६) इंग्रजी भाषेतील मुळ प्रश्न **प्रमाण** मानावेत.

१. वैशाली लि. कंपनीने प्रत्येकी ₹१० चे ₹३ अधिमुल्याने ५,००,००० सामान्य भाग जनतेसाठी विक्रीस काढले असूत ते पुढीलप्रमाणे देय आहेत. – भाग मागणी अर्जासोबत ₹ ५ (प्रति ₹३ अधिमुल्यासह) भाग वाटपासोबत ₹ ४ आणि बाकीची (शिल्लक) रक्कम प्रथम आणि अंतिम मागणी हप्ता. २०

कंपनीकडे ८,००,००० समभागासाठी मागणी अर्ज जमा झाले. संचालकानी असे ठरविले कि-(१) ५०,००० मागणी अर्ज पुर्णपणे नाकारणे (२) उर्वरित भाग मागणी अर्जांचे प्रमाणावर आधारित भाग वाटप करावयाचे. भाग मागणी अर्जासोबत मिळालेली अतिरिक्त रक्कम भाग वाटप हप्त्यामध्ये वळती करण्यात आली. भाग वाटप हप्त्यांची मागणी केली आणि रुपल यांना ४०,००० भागाचे वाटप केले होते त्यांच्याकडून भाग वाटप मागणी हप्त्यांची रक्कम मिळू शकली नाही. हा अपवाद वगळता भाग वाटप मागणी हप्त्यांची सर्व रक्कम जमा झाली. त्यानंतर कंपनीने प्रथम आणि अंतिम मागणी हप्ता, मागणी केल्यानंतर रूपल आणि हिराल (ज्यांना ५,००० भागांचे वाटप केले होते) हे दोघे ही कंपनीकडे ह्या हप्त्याची रक्कम जमा करून शकले नाहीत. हा अपवाद वगळता प्रथम आणि अंतिम मागणी हप्ता रक्कम संपूर्ण जमा झाली. रूपल आणि हिरल यांचे समभाग जप्त करणायात आले. जप्त केलेले सर्व भाग अपूर्वा यांना ₹ ९ प्रमाणे पुर्नविक्री केले. त्यांच्याकडून संपूर्ण रक्कम जमा झाली. वरील सर्व व्यवहार कंपनीच्या रोजकीर्दीमध्ये नोंद करा.

२. (अ) **अ** रकान्यात दिलेल्या वाक्याचा **ब** रकान्यातील वाक्याशी अगदी सुयोग्य संबंध जुळवून वाक्ये पुन्हा लिहा :- ८

अ गट	ब गट
• विलीनीकरण समायोजन खाते	• AS ११
• विदेशी चलन व्यवहार	• भाग किंमतीत मिळविले जाते
• भाग विक्रीवरील दलाली	• वैधानिक गंगाजळी (निधि)
• भाग खरेदीवरील दलाली	• भाग किमतीमधून कपात होते
• कर्जरोख्यांच्या विमोचनांनतरचा	• AS १३
• कर्जरोखे विमोचन निधी (DRR)	• सामान्य गंगाजली
• वैयक्तिक गुंतवणुक खाते	• भांडवळी विमोचन गंगाजळी
• पुर्णदत्त अधिलाभांश भाग विक्री	• भांडवळी गंगाजळी

(ब) खालील विधाने **सत्य** कि **असत्य** ते लिहा (कारण लिहू नये) :- ८
(१) विलीनीकरण हे विलीनी पद्धतीने आणि खरेदी पद्धतीने होऊ शकते.
(२) अग्रहक्क लाभांशाची थकबाकी ही संभाव्य देणी आहेत. त्यामूळे त्याची नोंद खात्यावर केली जात नाही.
(३) स्थापनपूर्व नफा हा भांडळवली नफा आहे.
(४) हप्ता मागणी भांडवली रक्केमेतून हप्ता मागणी थकबाकी रक्कम वजा करून ताळेबंदात दाखविली जाते.
(५) भाग खरेदी किमतीमध्ये फक्त भाग खरेदी खचाचा समावेश असतो.
(६) परदेशातील चलन हे हजर चलन दर (रिपोटींग) आहे.
(७) विक्रसि काढलेले भाग भांडवळ प्रत्यक्षात खरेदीदारानी जमा केलेले भांडवळ असते.
(८) कर्जरोख्यांचे विमोचन हे फक्त नव्याने भाग विक्रीतून होऊ शकते.

[TURN OVER

३. १ एप्रिल, २०१२ पासून , अस्तित्वात असलेला व्यवसाय विकत घेऊन श्री. तुषार यांनी १ जुलै, २०१२ रोजी 'तुषार खाजगी मर्यादित' या नावाने एक खाजगी मर्यादित कंपनी स्थापना केली. ३१ मार्च, २०१३ मर्यंत या खरेदी संदर्भातील व्यवहाराला नोंदी त्यांच्या पुस्तकात झालेल्या नाहीत. ३१ मार्च, वर्षाअखेरीचे तेरीज पत्रक पुढीलप्रमाणे आहे. १६

तपशिल	नावे ₹	तपशिल	जमा ₹
मालसाठा (१ एप्रिल, २०१२)	८,६००	विक्री	५५,६००
खरेदी	३७,८००	तुषारचे भांडवळ	४६,०००
बहिर्गत वाहतुक खर्च	६६०	चालु देणी	७,४००
विक्रेलांचे कमिशन	१,५००		
कार्यलयीन खर्च	४,२००		
भाडे कर	२,४००		
संचालक शुल्क	३,६००		
स्थिर मालमत्ता	२६,८००		
चालू मालमत्ता	२२,४००		
प्राथमिक खर्च	१,०४०		
एकूण ₹	१,०९,०००	एकूण ₹	१,०९,००

आपणास खालीलप्रमाणे अतिरिक्त माहिती दिलेली आहे.
३१ मार्च २०१३ रोजीचा मालसाठा ८,८००
६०,००० हा खरेदी मोबदला प्रत्येकी १०च्या ६००० सामान्य भागात देण्याचे मान्य केले. १ जुलै, २०१२ रोजी कंपनीची नोंदणी करण्यात आली होती. ढोबळ नफ्यात सातत्य आहे.
माहे एप्रिल, २०१२, फेब्रुवारी, २०१३ आणि मार्च, २०१३ या महिन्यांची विक्री ही इतर महिन्यांच विक्रीपेक्षा दुप्पट आहे.
प्राथमिक खर्च खातेबाद करावय ाचा आहे.
वरील माहितीवरून विविध उत्पंन्न व खर्चाची विभागणी स्थापना पूर्व आणि स्थापना पश्चात कालावधीत सुयोग्य रितीने करून ३१ मार्च, २०१३ च्या कालवधीमधील नफा तोटा खाते तयार करा.

४. ३१ मार्च २०१३ रोजीच्या सचिन लि. चा ताळेबंद पुढीलप्रमाणे आहे. १६

देणी	₹	मालमत्ता	₹
प्रत्येकी १००₹ चे पूर्णदत्त २०००, ८% विमोचन अग्रहक्क भाग	२,००,०००	विविध मालमत्ता	१५,७५,०००
प्रत्येकी १० चे पूर्णदत्त १,००,००० चे सामान्य भाग	१०,००,०००	बँक	२,१८,०००
भाग अधिभार	३,३५,०००	गुंतवणूक (बाजार मुल्य ₹ ३,००,०००)	३,५०,०००
नफा तोटा खाते	३,००,०००		
विविध धनको	२,५८,०००		
एकूण ₹	२०,९३,०००	एकूण ₹	२०,९३,०००

वरील तारखे ला संचालकानी ८% : अग्रहक्क भागांचे ७.५% अधिमुल्याने विमोचन करण्याचे ठरविले आहे.
अग्रहक्क भागाच्या विमोचनाच्या उद्देशाने कंपनीने प्रत्येकी १० ₹ चे ₹ ४ अधिमुल्य घेऊन १०,००० सामान्य भाग विक्रीस काढले आहेत.
गुंतवणुकीची विक्री बाजारमुल्याने केली आहे. १६० अग्रहक्क भागधारकांचा शोध न लागल्याने त्यांचे रक्कम अदा करता आली नाही हा अपवाद वगळता इतर सर्व अग्रहक्क भागधारकांना त्यांची देय रक्कम अदा केली.
वरील सर्व माहितीच्या आधारे कंपनी कायदा १९५६ मधील तरतुदीनुसार सचिन लि. कंपनीच्या पुस्तकात रोजकीर्दीच्या नोंदी करा. कंपनीचा विमोचनानंतरचा ताळेबंद तयार करा.

५. राहुल लि. ने कार्यान्वित केलेल्या अंतर्गत पुर्नरचना योजनेची माहिती तुम्हाला दिलेली आहे. १६

३१ मार्च, २०१३ रोजीचा राहुल लि. चा ताळेबंद पुढीलप्रमाणे

देणी	₹	मालमत्ता	₹
प्रत्येकी ₹१० चे पूर्णदत्त ५०,०००		स्थिर मालमत्ता	५,६०,०००
सामान्य भाग	५,००,०००	व्यापारी खूण (ट्रेड मार्क्स)	४०,०००
प्रत्येकी १०० ₹ चे पूर्णदत्त ३०००		गुंतवणुक (बाजार मुल्य २०,५००)	३२,५००
८% अग्रहक्क भाग	३,००,०००	विविध ऋणको	६०,०००
९% कर्ज रोखे	३,००,०००	इतर चालू मालमत्ता	१,६४,५००
कर्जरोख्यावरील थकित व्याज	५४,०००	नफा तोटा खाते	४,१४,०००
अधिकर्ष सवलत (बँक ओव्हर ड्राफ्ट)	७७,०००		
विविध धनको	४०,०००		
एकूण ₹	१२,७१,०००	एकूण ₹	१२,७१,०००

अंतर्गत पुर्नचनेसाठी आवश्यक असणाऱ्या विविध परवानग्या घेतल्या आणि १एप्रिल, २०१३ रोजी अंतर्गत पुर्नरचना योजनेला मंजुरी मिळाली. त्यानुसार ₹ ५,५०,००० इतकी स्थिर मालमत्तेची पुर्नमुल्यांकन किंमत करण्यात आली. गुंतवणूक ही बाजारमुल्याने विक्री केली. कर्जरोखेधारकानी कर्जरोख्यावरील थकित व्याज रक्कम माफ (सुट) देऊन कर्जरोख्याचे रुपांतर प्रत्येकी ₹ १०चे पूर्णदत्त सामान्य भाग घेण्यास संमती दिली आहे. अग्रहक्क भाग धारकानी त्यांच्या भागाचे मूल्य ₹ ७० ने कमी करण्यात मान्यता दिली आहे आणि कपात नंतरची रक्कम ₹ ३० कंपीनीने त्वरीत अदा केली.
सामान्य भागधारकानी आपल्या भागांचे मुल्य ₹ ७ ने कमी करण्यास मान्यता दिली आणि प्रत्येक भागाचे ₹ ७ प्रमाणे कपात केलेली रक्कम रोख स्वरूपात कंपनीकडे त्वरीत जमा केली.
नोंद न झालेले बँक अधिकर्षावरील (बँक ओहर ड्राफ्टवरील) ₹ ३५०० इतके व्याज तातडीने भरला. ₹ ३५,००० इतकी रक्कम देऊन धनकोचे खाते संपूर्णपणे बंद केले. कल्पीत मालमत्ता, ट्रेड मार्कस् (व्यापारी खूण) आणि नफा नोटा खाते खाते बाद करा.
वरील सर्व माहिती व त्याचा परीणाम विचारात घेऊन भांडवळ कपात ख ाते व ताळेबंद तयार करा.

६. नितेश लि. ने ३१ मार्च, २०१३ चे तेरीज पत्रक तुम्हाला खाललप्रमाणे उपलब्ध करू दिले आहे. १६

तपशिल	नावे ₹	जमा ₹
गतवर्षी जमा झालेली प्रत्येकी ₹ १ प्रमाणे पुर्णदत्त सामान्य बाग भांडवळ	--	७०,००,०००
माल साठा (मुळ किंमत)	१५,००,०००	
करभरणा (करनिर्धारण प्रलंबित)	६००,०००	
करासाठी तरतुद (करनिर्धारण प्रलनबित)	--	५५०,०००
आगाऊ करभरणा रक्कम १२ महिन्यानी परत प्राप्त झाली		६०,०००
बुडीत कर्जाची तरतुद		२,००,०००
बँकेतील मुदतबंद ठेवी (मुदतपूर्ती दि. ३१/३/२०१६)	१८,८०,०००	
गतवर्षातील सामान्य गंगाजळी		४८,७०,०००
रोख रक्कम	२०,०००	
बँक ऑफ इंडीया चालू खाते	१,००,०००	
उपभोक्ता देयता १२ महिन्यातील प्राप्त	५३,५०,०००	
नफा तोटा खाते		२०,८०,०००
झेडो लि. मधील समभाग गुंतणुक	५०,०००	
धनको ३० दिवसात देय		१०,००,०००
स्थिर मालमत्ता (घटत्या शिल्लक पद्धतीनुसार (WDV) घसाऱ्याची रक्कम (१५,४०,००००)	६२,६०,०००	
एकूण ₹	१,५७,६०,०००	१,५७,६०,०००

-कपनी संचालकानी समभागावर द.सा.द.शे.२०% दराने अंतिम लाभांश देण्याचे प्रस्तापित केले आहे. आणि सामान्य गंगाजलीसाठी ₹ १,००,००० ची तरतुद करावयाची आहे.
वरील सर्व उपलब्ध माहितीच्या आधारे कंपनी कायदा १९५६ मधील सुधारित VI परिशिष्ठ नुसार ३१ मार्च, २०१३ चा उभ्या रकान्यातील ताळेबंद तयार करा.

७. बिग बॉस लि. या कंपनीच्या पुस्तकामध्ये पुढील व्यवहारांच्या रोजकिर्दीमध्ये नोंदी करा. १६

(१) १ जुलै, २०१२ रोजी ५२५०० (डॉलर) किंमतीचा माल स्मॉल लि. या कंपनीला निर्यात केला. त्याची रक्कम पुढीलप्रमाणे मिळाली:-
५ नोव्हेंबर, २०१२ रोजी ३५००० (डॉलर)
११ मे २०१३ रोजी १७५०० (डॉलर)

(२) १५ जुलै, २०१२ रोजी लिटल लि. या कंपनीला ५००० (डॉलर) किंमतीचा माल निर्यात केला त्याची रक्कम १४ ऑगस्ट २०१२ रोजी प्राप्त झाली.

(३) टिना लि. कडून १०,००० (डॉलर) किंमतीचा कचा माल दिनांक १५ सप्टेंबर, २०१२ रोजी आयात केला त्यातील ५०% रक्कम त्वरीत अदा केली आणि उर्वरित रक्कम १५ एप्रिल, २०१३ रोजी देण्यात आली.

(४) स्मार्ट लि. कडून १ जानेवारी, २०१३ रोजी १०,००० (डॉलर) किंमतीचे मोटार वाहन आयात केले. त्यासाठीची रक्कम २५ एप्रिल, १०१३ रोजी अदा केली.

प्रति (डॉलर) विनिमय दर पुढील प्रमाणे आहेत.

दिनांक	₹
१ जुलै , २०१२	४१.००
१५ जुलै, २०१२	४१, २५
१४ आगस्ट, २०१२	४१.५०
१५ सप्टेंपर २०१२	४१.००
३१ ऑक्टोबर, २०१२	४१.७५
५ नोव्हेंबर, २०१२	४०.००
१५ डिसेंबर २०१२	४२.००
१ जानेवारी, २०१३	४२.२५
१५ फेब्रुवारी, २०१३	४२.५०
३१ मार्च, २०१३	४२.००
१५ एप्रिल, २०१३	४२.५०
२५ एप्रिल, २०१३	४२.७५
११ मे, २०१३	४२.००

८. मेसर्स पॉवर लि. कंपनीने त्याच्या एका गंतवणुकीबाबतची माहीती खालीलप्रमाणे सादर केली आहे. १६
सुरवातीची शिल्लक १-१-२०१२ दर्शनी मुल्य ₹ ९,००० परिव्यय मुल्य ₹ १२,३६०.
खरेदी--
१-३-२०१२ रोजी ९००० दर्शनी मुल्यत व्याजासहित ५% कसर
१.१२-२०१२ रोजी ₹ ३६०० दर्शनी मुल्य व्याजरहित १% कसर विक्री.
१-७-२०१२ रोजी ₹ ७५०० दर्शनी मुल्य ; व्याजासहित २% अधिभार
१-१२-२०१२ रोजी ₹ ३००० दर्शनी मुल्य; व्याज रहित (दर्शनी मुल्य एवढेच)
प्रतिवर्षी ३१ मार्च, आणि ३० सप्टेंबर मध्ये गुंतवणुकीवर द.सा.द.शे. ६% दराने व्याज आकारणी होते.
३१ डिसेंबर २०१२ रोजी बंद होणाऱ्या गुंतवणुकीचे खाते तयार करा.

९. (अ) स्नेहल लि. कंपनीने प्रति ₹ १००० किमतीचे ₹ ९७६ प्रमाणे ५०,०००., १५% कर्जरोखे विक्रीस काढले. कर्ज रोख्यांचे विमोचन ₹ २०० प्रमाणे समान पाच हप्तात करावयाचे आहे. त्यानंतर असे ठरवियात आले की विविध वार्षिक वित्त (Finance) वापराच्या प्रमाणावर आधारित कसर रक्कम खातेबाद करावयाची आसे. ८
वरील माहितीवरून आपण,
पाच वर्षाच्या कालावधील कसर खातेबाद कशाप्रकारे केली त्याचे पत्रक आणि पाच वर्षाचे कर्जरोखे विक्री कसर ख ाते तयार करा.

(ब) ३१ मार्च, २०१३ रोजीच्या शितल लि. कंपनीचा ताळेबंद पुढीलप्रमाणे-- ८

देणी	₹	मालमत्ता	₹
प्रति ₹ १० प्रमाणे सामान्य भाग	६,००,०००	स्थिर मालमत्ता निव्वळ मुल्य	१८,००,०००
प्रति ₹ १०० प्रमाणे अग्रहक्क भाग	२,००,०००	दिर्घ कालावधीची गुंतवणूक	२,००,०००
भाग अधिभार	३,००,०००	बँकेतील शिल्लक	२१,००,०००
सामान्य गंगाजळी	२,००,०००		
नफा आणि तोटा खाते	२,००,०००		
कर्जरोखे	१६,००,०००		
धनको	१०,००,०००		
एकूण ₹	४१,००,०००	एकूण ₹	४१,००,०००

कायद्यानुसार शक्य तितक्या जास्तीत जास्त संख्येने समभाग पुर्नखरेदी करण्याचे ठरविताना प्रति समभागासाठी ३० चालू बाजारभाव मुल्य देण्याचे निश्चीत केले आहे. शितल लि. कंपनी अधिकाअधिक किती समभाग पुनखरेदी करू शकते ठरवा.

T. Y. B. Com
Financial Accounting & Auditing
(Paper- IV)
(Cost Accounting Introduction & Basic Concepts)
April : 2014

QP Code : AE-6962

(REVISED COURSE–OLD PATTERN)

(3 Hours) **[Total Marks : 100**

N.B. : (1) Question No. **1, 2** and 7 are **compulsory** and answer any **two** from the remaining of **each** section.
(2) Figures to the **right** indicate **full** marks alloted to the question.
(3) Working notes wherever **necessary** should **form** part of your answer.
(4) Answer **both** the section in the same answer book.

Section I

1. (a) Explain with examples different types of errors of commission. **8**
(b) How would you vouch the following :—
(i) Cash Purchase **3**
(ii) Rent Received. **3**

2. (a) Select the appropriate option and rewrite the following sentences. **6**
(i) Which of the following errors will affect the trial balance ?
- Repairs to machinery wrongly debited to machinery account
- Total purchase Journal is short by ₹ 2000
- Freight paid on purchase of new Machinery debited to freight account
- None of the above.

(ii) Working papers are the property of the __________.
- Client
- Client and Auditor
- Auditor
- Non of the above

(iii) ________ SA which deals with Audit sampling.
- 530
- 400
- 610
- None of the above

(iv) The Auditor should examine ________ in case of sales return.
- Credit notes and delivery challans
- Debit notes and cash memos
- Purchase invoices and goods received notes
- Credit notes and goods received notes

(v) Prior Period expenses are ___________.
- Expenses of the current year paid in Previous Year
- Expenses of the previous year paid in Current Year
- Expenses of the previous year paid in Previous Year
- None of the above.

[TURN OVER

(vi) The Auditor of a Government Company is appointed by ______.
- The Shareholders
- The Board of Director
- The Comptroller and Auditor-General of India
- The Central Government.

(b) Match the following :— 6

Column A	Column B
• Internal Auditor	• Statutory Auditor
• SA dealing with working papers	• Add cost to the cost of original shares
• Report to shareholders	• Shareholders at Annual General Meeting
• Royalty	• SA 300
• Right Shares	• Report to Management
• Re-appointment of Auditor	• Lease Deed
	• SA 230

3. (a) What are the features of routine checking ? 6
(b) What are the limitations of internal control ? 6

4. (a) What are the points to be considered in vouching ? 6
(b) Explain removal of Auditors. 6

5. (a) How would you verify the following :— 6
(i) Debtors (ii) Stock
(b) What is Audit Programme ? What factors should be kept in mind while preparing Audit Programme ? 6

6. Write short notes (any **three**) :— 12
(a) Cost Audit
(b) Test Checking
(c) Vouching of Cash Sales
(d) Verification
(e) Letter of Confirmation
(f) Principles of Audit.

[TURN OVER

Section II

7. Navketan Ltd. has under taken two contracts. It furnishes the following information for the year ended 31st March, 2013. **20**

	Particulars	**Sangli Contract** ₹	**Satara Contract** ₹
(1)	Balances on 1st April, 2012.		
	Material at site	300	6,000
	Uncertified work	7,500	12,000
	Plant at site	6,600	9,300
	Work Certified	58,500	4,200
	Provisions for Contingencies	3,000	1,800
(2)	**Transactions during the year :**		
	material issued	—	18,600
	Subcontract charges	1,800	35,400
(3)	**Balances on 31st March, 2013 :**		
	Material at site	—	3,000
	Uncertified work	—	3,000
	Plant at site	—	6,000
	Work Certified	75,000	90,000
(4)	Contract Price	75,000	1,20,000
(5)	Amount received	75,000	81,000

(6) Value of plant transferred from Sangli contract to Satara contract ₹ 4,650

The Company consistently adopts to policy of taking credit for the contract profit considering the proportion of amounts received to the contract price.

You are required to :

Prepare Sangli contract account and Satara contract account for the year ended 31st March 2013.

8. Product XYZ obtained after it is processed through three distinct processes. The following information is available for the month of March, 2013. **15**

Particulars	**Process**		
	X ₹	**Y** ₹	**Z** ₹
Material Consumed	7,875	6,675	3,330
Direct Labour	6,750	11,040	4,200
Production Overhead	6,750	11,040	4,200

[TURN OVER

1500 units @ ₹ 3 per unit were introduced in Process 'X'.

Process	Output in units	Normal loss on input	Value of scrap per unit (₹)
X	1350	10%	1·50
Y	1020	20%	1·50
Z	810	25%	3·00

There is no stock of work-in-progress in any process. You are required to prepare Process 'X' a/c, 'Y' a/c & 'Z' a/c.

9. Sagar manufacturing company gives you the following particulars for the year 2012. **15**
Production and sales during the year was 20,000 units.

Particulars	₹	Particular	₹
Material	5,00,000	Factory Overheads	
Direct Wages	3,00,000	Fixed	2,00,000
Administrative Overheads (Fixed)	2,00,000	Variable	4,00,000
Sales	24,00,000	Selling & Distribution overheads :	
Profit	5,00,000	Fixed	1,20,000
		Variable	1,80,000

The company has worked to its maximum capacity of 20,000 units during the year 2012. The management has decided to increase Production capacity to 30,000 units for the year 2013 and it is estimated that :

(a) There will be all round rise in all variable expenditure by 10%
(b) There will be increase of 20% in all fixed overheads
(c) There will be no need to change the selling price for the year 2013.

Prepare Cost sheet for the year 2012 with cost per unit column and also prepare estimated Cost sheet for the year 2013 with cost per unit column.

10. (a) The sales turnover and profit of M/s Amit Ltd. during the two year 2011 and 2012 were as follows :— **9**

Year	Sales	Profit
2011	9,00,000	1,20,000
2012	10,20,000	1,50,000

Your are required to calculate :

(i) P/V Ratio
(ii) BEP Sales
(iii) Sales required to earn a profit ₹ 2,40,000
(iv) The profit made when sales are ₹ 15,00,000

[TURN OVER

(b) From the following Particulars Calculate :— 6

(i) Material Cost Variance

(ii) Material Price Variance

(iii) Material Usage Variance

	Standard	**Actual**
Material	1000 kg	900 kg
Price	₹ 12 per kg	₹ 16 per kg.

11. (a) Calculate profit as per Financial Accounts :— 5

	₹
Net Profit as per Cost Accounts	60,000
Over valuation of opening stock in Cost Accounts	7,000
Over valuation of closing stock in Cost Accounts	4,000
Goodwill written off	3,500

(b) From the following data Calculate :— 5

(i) Profit Volume Ratio

(ii) Profit when sales are ₹ 60,000 and

(iii) New Break-Even point if selling price is reduced by 20%

Fixed Expenses ₹ 12,000 and

Break-Even point ₹ 30,000

(c) From the following information calculate— 5

(i) Labour Cost variance

(ii) Labour Rate variance

(iii) Labour Efficiency variance.

	Standard	**Actual**
Number of Hours Per unit.	360	400
Rate per hour (₹).	1·50	1·40

[TURN OVER

(मराठी रुपांतर)

(सुधारित अभ्यासक्रम —जुना आकृतीबंध)

सूचना :-(१) प्रश्न क्र. **१, २** आणि **७ अनिवार्य** आहेत. उर्वरित प्रश्नांपैकी **प्रत्येक** विभागातील **दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(२) **उजवी**कडील अंक **पूर्ण** गुण दर्शवितात.

(३) उत्तरासाठी टाचण **आवश्यक** असेल तेथे **उत्तराचा** भाग मानला जाईल.

(४) **दोन्ही** विभागांची उत्तरे **एकाच** उत्तरपत्रिकेत लिहा.

(५) इंग्रजीतील प्रश्न **मूळ** मानावेत.

विभाग १

१. (अ) विविध प्रकारच्या लिखानातील चुका स्पष्ट करा. ८

(ब) खालील बाबींचे प्रमाणन कसे कराल ?

(१) रोख़ खरेदी ३

(२) भाडे मिळाले. ३

२. (अ) योग्य विकल्पाची निवड करून वाक्ये पुन्हा लिहा :- ६

(१) खालीलपैकी कोणती चुक ताळेबंदा वरती परिणाम करते ?

- यंत्र दुरूस्ती चुकीने यंत्र खात्याच्या नावे केले.
- खरेदी रोजकीर्दची एकुण ₹ २००० ने कमी भरते.
- नवीन यंत्र खरेदीमध्ये वाहतुक खर्च, वहातुक खर्च खात्याच्या नावे केला.
- वरीलपैकी कोणतेही नाही.

(२) चालू पेपर हे ---------- यांची मालमत्ता असते.

- अशिल
- अशिल व हिशोबतपासनीस
- हिशोबतपासनीस
- वरीलपैकी कोणतेही नाही.

(३) ---------- एस. ए. हे हिशोबतपासणी निवडीशी सलग्न आहे.

- ५३०
- ४००
- ६१०
- वरीलपैकी कोणतेही नाही.

[TURN OVER

(४) विक्री परताव्यात हिशोबतपासनीसाने ---------- चे परिक्षण केले पाहिजे.
- जमा नोंद व डिलिव्हरी चलान
- नावे नोंद व रोख मेमो
- खरेदी बिल व वस्तु मिळाल्याची नोंद
- जमा नोंद व वस्तु मिळाल्याची नोंद.

(५) कालावधी पूर्वीचा खर्च म्हणजे -------.
- चालू वर्षाचा खर्च मागील वर्षी दिला.
- मागील वर्षाचा खर्च चालु वर्षी दिला.
- मागील वर्षाचा खर्च मागील वर्षी दिला.
- वरीलपैकी कोणतेही नाही.

(६) सरकारी कंपनीच्या हिशोबतपासनीसाची नियुक्ती -------- करते.
- भागधारक
- संचालक मंडळ
- कॉप्टरोलर आणि ऑडीटर जनरल, भारत सरकार
- केंद्र सरकार.

२. (ब) जोडया लावा. ६

स्तंभ **अ**	स्तंभ **ब**
• अंतर्गत हिशोबतपासनीस	• कायदेशीर हिशोबतपासनीस
• एस.ए. कामकाज कागदपत्राशी निगडीत	• मूळ भाग किंमतीत मिसळला जातो
• भागधारकांस कळविणे	• भागधारकांना सर्वसाधारण सभेत
• रॉयल्टी	• एस.ए. ३००
• अग्रभाग	• व्यवस्थापनास अहवाल
• हिशोबतपासनीसाची फेरनिवड	• भाडे करार
	• एस.ए. २३०

३. (अ) नियमित तपासणीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. ६

(ब) अंतर्गत नियंत्रणाच्या मर्यादा स्पष्ट करा. ६

४. (अ) प्रमाणनासाठी कोणते मुद्दे लक्षात घेतले जातात ते स्पष्ट करा. ६

(ब) हिशोब तपासणीसास काढून टाकण्यासंदर्भात स्पष्टीकरण द्या. ६

५. (अ) खालील बाबींचे सत्यापन कसे कराल ? ६

(१) ऋणको (२) मालसाठा

(ब) हिशोबतपासनीचा कार्यक्रम म्हणजे काय ? हिशोबतपासनीचा कार्यक्रम बनवताना कोणते मुद्दे लक्षात घेतले पाहिजेत ? ६

६. खालीलपैकी कोणत्याही **तीनां**वर टिपा लिहा :- ६

(अ) परिव्यय लेखापरीक्षण
(ब) चाचणी तपासणी
(क) रोखीने विक्रीचे प्रमानन
(ड) सत्यापन
(इ) पुष्टीकरण पत्र
(ई) लेखापरीक्षणाची तत्त्वे.

विभाग २

७. नवकेतन लि. कडे दोन कंत्राट आहेत. त्यांनी दिलेली ३१ मार्च, २०१३ या संपलेल्या वर्षाची माहिती खालीलप्रमाणे आहे :- **२०**

	तपशील	**सांगली कंत्राट** ₹	**सातारा कंत्राट** ₹
(१)	दि. १ एप्रिल, २०१२ रोजी शिल्लक :		
	कंत्राटवर असलेला माल	३००	६,०००
	अप्रमाणित काम	७,५००	१२,०००
	सयंत्र कंत्राटवर असलेले	६,६००	९,३००
	प्रमाणित काम	५८,५००	४,२००
	आकस्मीत तरतूद	३,०००	१,८००
(२)	वर्षात झालेल्या घटना		
	माल पाठविला	—	१८,६००
	उपकंत्राट आकार	१,८००	३५,४००
(३)	दि. ३१ मार्च, २०१३ ची शिल्लक :		
	कंत्राटावर असलेला माल	—	३,०००
	अप्रमाणीत काम	—	३,०००
	कंत्राटावर असलेले संयंत्र	—	६,०००
	प्रमाणीत काम	७५,०००	९०,०००
(४)	कंत्राट किंमत	७५,०००	१,२०,०००
(५)	रोख रक्कम मिळाली	७५,०००	८१,०००
(६)	₹ ४६५० चे संयंत्र सांगली कंत्राटावरून सातारा कंत्राटाकडे पाठवले.		

कंपनी कंत्राटावरील नफा हा मिळालेली रोख रक्कम व कंत्राट किंमतीच्या प्रमाणात घेण्याची पध्दत अवलंबते.
दिनांक ३१ मार्च, २०१३ या वर्षाकरिता सांगली कंत्राट खाते व सातारा कंत्राट खाते तयार करा.

[TURN OVER

८. तीन निरनिराळ्या प्रक्रियेनंतर एक्स वाय झेड ही वस्तु उत्पादीत केली जाते. या संदर्भातील मार्च २०१३ मधील माहिती खालीलप्रमाणे आहे. **१५**

तपशील	**प्रक्रिया**		
	एक्स	**वाय**	**झेड**
	₹	**₹**	**₹**
वापरलेला माल	७,८७५	६,६७५	३,३३०
प्रत्यक्ष मजुरी	६,७५०	११,०४०	४,२००
उत्पादनासाठी वरकड	६,७५०	११,०४०	४,२००

प्रत्येकी ₹ ३ प्रति नग मूल्याचे १५०० नग प्रक्रिया एक्समध्ये सोडलेले होते.

प्रक्रिया	**उत्पादन नगामध्ये**	**नेहमी होणारा अपव्यय**	**प्रति नग मोडमूल्य (₹)**
एक्स	१३५०	१०%	१.५०
वाय	१०२०	२०%	१.५०
झेड	८१०	२५%	३.००

कोणत्याही प्रक्रियेत चालु माल राहिलेला नाही. प्रक्रिया एक्स, वाय व झेड बनवा.

९. मेसर्स सागर कंपनी तुम्हाला खाली दिलेली माहिती सन २०१२ या संपलेल्या वर्षाकरिता पुरवत आहे. कंपनीने २०,००० नगाचे उत्पादन व विक्री याच वर्षी केली. **१५**

तपशील	₹	**तपशील**	₹
माल	५,००,०००	**कारखाना परिव्यय :-**	
प्रत्यक्ष मजुरी	३,००,०००	स्थिर	२,००,०००
प्रशासकीय उपपरिव्यय (स्थिर)	२,००,०००	चल	४,००,०००
		विक्री व वितरन उपपरिव्यणय :-	
विक्री	२४,००,०००	स्थिर	१,२०,०००
नफा	५,००,०००	चल	१,८०,०००

सन २०१२ मध्ये कंपनीने आपल्या कमाल क्षमतेचा वापर करून २०,००० नग उत्पादीत केले. व्यवस्थापनाने उत्पादनाची कमाल क्षमता सन २०१३ साठी ३०,००० नग अशी ठरवली आहे व पुढील अंदाज वर्तवला आहे :-

(अ) सर्व प्रकारचे चल परिव्ययात १०% ने वाढ होईल.

(ब) सर्व प्रकारचे स्थिर परिव्ययात २०% ने वाढ होईल.

(क) विक्रीच्या किंमतीत कोणत्याही प्रकारचा बदल सन २०१३ सालासाठी होणार नाही.

सन २०१२ करिताचे परिव्यय पत्रक परिव्यय प्रति नगासहीत बनवा व सन २०१३ साठीचे अंदाजित परिव्यय पत्रक, परिव्यय प्रति नगासहीत बनवा.

[TURN OVER

१०. (अ) मेसर्स अमित लि. चा सन २०११ व २०१२ वर्षाकरीताचा विक्री व नफा खाली दिला आहे :- ९

वर्ष	विक्री	नफा
२०११	९,००,०००	१,२०,०००
२०१२	१०,२०,०००	१,५०,०००

काढा :-

(१) नफा/आकारमान गुणोत्तर

(२) ना नफा ना तोटा विक्री

(३) ₹ २,४०,००० नफा मिळविण्यासाठी विक्री

(४) ₹ १५,००,००० च्या विक्रीवर नफा किती असेल.

(ब) खाली दिलेल्या माहितीवरून काढा :- ६

(१) माल परिव्ययातील फरक

(२) माल दरातील फरक

(३) माल वापरातील फरक

	मानक	वास्तविक
माल	१००० कि.ग्रॅ	९०० कि.ग्रॅ
दर	₹ १२ प्रति कि.ग्रॅ	₹ १६ प्रति कि.ग्रॅ

११. (अ) वित्तीय लेखा पुस्तकातील नफा काढा :- ५

	₹
परिव्यय दस्ताऐवजाप्रमाणे नफा	६०,०००
आरंभीचा पक्का मालसाठा परिव्यय दस्ताऐवजात अधिमूल्यांकीत केला	७,०००
शिल्लकीचा पक्का मालसाठा परिव्यय दस्ताऐवजात अधिमूल्यांकीत केला	४,०००
लौकीक खोडून काढला	३,५००

(ब) खाली दिलेल्या माहितीवरून काढा :- ५

(१) नफा / आकारमान गुणोत्तर

(२) ₹ ६०,००० च्या विक्रीवर मिळालेला नफा

(३) जेव्हा विक्रीची किंमत २०% ने कमी केली असता, येणारा नवीन ना नफा ना तोटा विक्री रुपयात.

स्थिर खर्च रू. १२,००० आणि ना नफा ना तोटा विक्री रु. ३०,०००.

(क) खाली दिलेल्या माहितीवरून काढा :- ५

(१) मजुरी परिव्ययातील फरक

(२) मजुरी दरातील फरक

(३) मजुरी क्षमतेतील फरक

	मानक	**वास्तविक**
एका नगासाठी लागणारे तास :	३६०	४००
दर प्रति तास ₹ :	१.५०	१.४०

T. Y. B. Com
Financial Accounting & Auditing
(Paper- V)
Introduction to Management
April : 2014

QP Code : AE-6970

(REVISED COURSE-OLD PATTERN)

(3 Hours) [Total Marks : 100

N.B. : (1) Question No.**1** and **2** are **compulsory** and carry **20** marks and **16** marks **respectively.**
(2) Attempt any **four** questions from the rest, carrying **16** marks **each.**
(3) **Working Notes** should form **part** of your answer.
(4) **Proper presentation** and neatness is **essential.**
(5) Use of **simple calculator** is **allowed.**

1. Following is the Profit & Loss A/c of Manali Limited for the year ended 31st March, 2013 :— **20**

Profit & Loss A/c
for the year ended 31st March, 2013

Debit	₹	Credit	₹
To Opening Stock	44,000	By Sales less Returns	2,00,000
To Purchases less Returns	82,000	By Closing Stock	60,000
To Wages	40,000	By Interest Received	20,000
To Carriage Inward	12,000		
To Office Expenses	12,000		
To Administrative Expenses	8,000		
To Finance Expenses	12,000		
To Advertisement	14,000		
To Show Room Expenses	6,000		
To Depreciation	16,000		
To Loss on Sale of Furniture	4,000		
To Income Tax	10,000		
To General Reserve	12,000		
To Proposed Dividend	6,000		
To Net Profit	2,000		
	2,80,000		**2,80,000**

Calculate following Income Statement Ratios :—
1. Gross Profit Ratio
2. Operating Ratio
3. Net Profit Ratio - After Tax
4. Net Operating Profit Ratio
5. Stock Turnover Ratio
6. Operating Expenses Ratio
7. Selling Expenses Ratio

Vertical Statement not expected.

2. (a) State whether the following statements are **True** or **False** :— **8**
- All Fixed assets are subject to depreciation.
- Owed Fund is an internal source of finance.
- Discounted cash flow technique takes into account time value of money.
- Current ratio indicates short term financial position of the concern.
- Gross working capital means current assets less current liabilities.
- In cash flow statement issue of bonus shares is shown under financing activity.
- Computer has no role to play in MIS.
- Data requires processing before it becomes information.

[TURN OVER

(b) Fill in the blanks :— 8

- Capital Work In Progress is treated as ________ asset.
- In Common Size income statement ________ is taken as 100.
- Total of Cost of Goods Sold and Operating expenses is known as ________ Cost.
- Total of net profit and ________ items debited to P & L Account is known as Cash Profit.
- In Capital Budgeting ________ period is usually expressed in years.
- As per MIS tactical decisions are taken by ________ level managers.
- Undistributed profits are called as ________.
- Standard Current Ratio is ________.

3. The following balances appear in the books of Shyam Ltd. for the year ended 31st March, 2013. You are required to prepare the Balance Sheet in Vertical Form :— 16

Particulars	₹	Particulars	₹
Calls in Arrears	20,000	Cash in Hand	34,000
Furniture	64,000	Equity Share Capital	4,00,000
Closing Stock	3,20,000	Preference Share Capital	1,00,000
Provision for Bad Debts	10, 000	General Reserve	1,00,000
Plant and Machinery	1,60,000	Long Term Loans	1,20,000
Bills Receivable	52,000	Investments	80,000
Sundry Creditors	2,52,000	Bills Payable	42,800
Bank Balance	80,000	Profit and Loss Account (Cr)	3,70,400
Preliminary Expenses	20,000	Sundry Debtors	2,00,000
Goodwill	80,000	Land and Building	3,40,000
Liability for Expenses	4,800	Capital Reserve	26,000
8% Debentures	50,000	Prepaid Expenses	11,000
Provision for Tax	10,000	Proposed Dividend	20,000
Advance Tax	15,000	Marketable Investments	20,000
Unsecured Loans	10,000	Vehicle	20,000

4. From the following information prepare Trend Revenue Statement of Rami Limited after arranging in Vertical Form. Ignore decimals. 16

Particulars	31st March 11 ₹	31st March, 12 ₹	31st March, 13 ₹
Sales	10,00,000	12,00,000	15,00,000
Opening Stock	18,000	20,000	30,000
Purchases	4,50,000	3,50,000	3,00,000
Direct Wages	30,000	25,000	28,000
Direct Expenses	7,000	6,500	7,500
Administration Expenses	38,000	36,000	34,000
Selling and Distribution Expenses	20,000	25,000	30,000
Debenture Interest	5,000	5,000	5,000
Other Finance Expenses	6,000	5,000	5,000
Interest Received	4,000	6,000	4,000
Closing Stock	?	?	40,000
Provision for Tax	50%	40%	40%

5. Following is the Balance Sheet of Deepali Limited as on 31, March, 2013 :— **16**

Balance Sheet
As on 31st March, 2013

Liabilities	₹	Assets	₹
Equity Share Capital	1,00,000	Goodwill	60,000
8% Preference Share Capital	60,000	Land & Building	1,40,000
Profit & Loss A/c	30,000	Plant & Machinery	70,000
Capital Reserves	40,000	Furniture	20,000
Other Reserves	10,000	5% Government Bonds	10,000
8% Debentures	1,00,000	Stock	40,000
Term Loans	50,000	Sundry Debtors	60,000
Sundry Creditors	20,000	Prepaid Expenses	10,000
Cash Credit	15,000	Cash on Hand	6,000
Provision for Income Tax	10,000	Cash at Bank	14,000
Expenses Due	5,000	Preliminary Expenses	10,000
	4,40,000		**4,40,000**

You are required to calculate following Ratios :—

(1) Current Ratio
(2) Liquid Ratio
(3) Stock Working Capital Ratio
(4) Proprietory Ratio
(5) Debt Equity Ratio

Write short comment on current ratio.
Vertical Statement not expected.

6. From the following Balance Sheets of Sudesh Ltd., prepare Cash Flow Statement as per AS-3, for the year ended 31st March, 2013 :— **16**

Assets	31-03-2013 ₹	31-03-2012 ₹
Fixed Assets	15,00,000	10,00,000
Cash and Bank	3,60,000	3,00,000
Accounts Receivable	7,50,000	4,50,000
Bills Receivable	1,00,000	1,50,000
Stock	5,20,000	3,20,000
Underwriting Commission	–	1,40,000
	32,30,000	**23,60,000**
Liabilities	₹	₹
Equity Share Capital	16,00,000	14,00,000
General Reserves	4,50,000	3,50,000
Profit & Loss A/c	5,00,000	3,00,000
Bank Loan	4,00,000	–
Creditors for Goods	70,000	60,000
Bills Payable	30,000	90,000
Proposed Dividend	1,10,000	1,00,000
Tax Provision	70,000	60,000
	32,30,000	**23,60,000**

Additional information :—

(1) During the year some of the Fixed Assets were acquired against issue of Equity Shares.
(2) Depreciation amounting to ₹ 1,00,000/- was charged on Fixed Assets.

[TURN OVER

7. Honali & Company provides the following information. You are required to prepare an estimate of working capital requirements for the year 2013-14 :— **16**

(1) Estimates for the year 2013-14

Total Sales - 30,000 Units

Cost Sheet per unit

Particulars	₹
Sales	120
Raw Materials	50
Direct Labour	30
Overheads	20

(2) Raw materials are in stock 4 weeks
(3) Processing period- 2 weeks
(4) Finished goods are in stock- 8 weeks
(5) Credit allowed by suppliers- 6 weeks
(6) Credit allowed to customers- 8 weeks
(7) Lag in payment of labour- 4 weeks
(8) Lag in payment of overheads- 2 weeks
(9) Cash & bank balance- ₹ 10,000
(10) The company has production and sales evenly spread during the year.
(11) The company works for 50 weeks in a year.
(12) Calculate debtors on sales.

8. Tushar Ltd. is considering two proposals for investment of ₹ 50.00 lakh each on development of a new product which are expected to generate net cash inflows for 8 years as under :— **16**

Year end	Proposal-1 Net Cashflows ₹	Proposal- 2 Net Cashflows ₹
1	6,00,000	7,00,000
2	8,00,000	7,50,000
3	10,00,000	9,00,000
4	11,50,000	9,50,000
5	12,10,000	12,00,000
6	11,25,000	11,50,000
7	11,00,000	13,00,000
8	37,19,823	40,00,000

The expected rate of return is @ 15% p.a.
You are required to advice the company using NPV method which proposal they should accept ?
Note : Following is the Table showing Present Value factors @ 15%

Year	1	2	3	4	5	6	7	8
PV of Re. 1	0·870	0·756	0·658	0·572	0·497	0·432	0·376	0·284

9. Write short notes on any **four** of the following :— **16**

(a) Concept of MIS
(b) MIS and Computer
(c) Earning Per Share
(d) Dividend Pay Out Ratio
(e) Common Size Statement.

[TURN OVER

 QP Code : AE-6970

(मराठी रूपांतर)

(सुधारित अभ्यासक्रम-जूना आकृतीबंध)

(३ तास) **(एकूण गुण : १००**

सूचना : (१) प्रश्न क्रमांक **१** आणि **२ अनिवार्य** असून त्यांना अनुक्रमे **२०** व **१६ गुण** आहेत.
(२) **शेष** प्रश्नांतून कोणतेही **चार** प्रश्न सोडवा त्यांना **प्रत्येकी १६ गुण** आहेत.
(३) **कृती नोंदींचा** तुमच्या उत्तरात समावेश करा.
(४) योग्य **सादरीकरण** व **नीटनेटकेपणा आवश्यक** आहे.
(५) **साधे गणक यंत्र** वापरावे.

१. मनाली लि. चे ३१ मार्च, २०१३ अखेरचे नफा तोटा खाते खालील प्रमाणे आहे :- २०

नांवे	₹	जमा	₹
आरंभिचा मालसाठा	४४,०००	विक्री वजा परत	२,००,०००
खरेदी वजा परत	८२,०००	अखेरचा मालसाठा	६०,०००
मजुरी	४०,०००	व्याज मिळाले	२०,०००
खरेदी वाहतुक भाडे	१२,०००		
कार्यालयीन खर्च	१२,०००		
व्यवस्थापन खर्च	८,०००		
वित्तीय खर्च	१२,०००		
जाहिरात	१४,०००		
विक्री दालन खर्च	६,०००		
घसारा	१६,०००		
फर्निचर विक्रीवर तोटा	४,०००		
आयकर	१०,०००		
सामान्य निधी	१२,०००		
प्रस्थावित लाभांश	६,०००		
निव्वळ नफा	२,०००		
	२,८०,०००		२,८०,०००

तुम्हास खालील अनुपात काढावयाचे आहेत :-
(१) ढोबळ नफा अनुपात
(२) कार्यवाहीन अनुपात
(३) निव्वळ नफा (करोत्तर) अनुपात
(४) निव्वळ कार्यवाहीन नफा अनुपात
(५) साठा उलाढाल अनुपात
(६) कार्यवाहीन खर्च अनुपात
(७) विक्री खर्च अनुपात.
उभ्या स्वरूपातील पत्रक अपेक्षीत नाही.

२. (अ) खालील विधाने **चूक** की **बरोबर** ते लिहा :- ८
- सर्व स्थायी मालमत्तांवर घसारा आकारला जातो.
- कर्ज निधी हा एक अंतर्गत अर्थ स्त्रोत आहे.
- सुटीचे रोख प्रवाह काढतांना पैश्याचे काल-मुल्य विचारात घेतले जाते.
- चालु अनुपात एखाद्या आस्थापनेची अल्प कालीन आर्थिक परिस्थिती दर्शवितो.
- ढोबळ खेळते भांडवल म्हणजे चालु मालमत्ता वजा चालु देणी.
- रोख प्रवाह पत्रकात दिलेले बोनस समभाग हे वित्तीय क्रियेअंतर्गत दाखविले जातात.
- व्यवस्थापन माहिती पद्धतीत संगणकाचा सहभाग नसतो.
- माहितीत रूपांतर करण्यापूर्वी आकडेवारीवर प्रक्रीया करणे आवश्यक असते.

[TURN OVER

(ब) रिकाम्या जागा भरा :- ८

- भांडवली चालु काम ________ मालमत्ता समजतात.
- सामान्य आकाराच्या उत्पन्न पत्रकात ________ ही १०० धरली जाते.
- विकलेल्या मालाचा परिव्यय व कार्यवाहीन खर्च यांची बेरीज ________ समजली जाते.
- एकूण निव्वळ नफा व नफा तोटा पत्रकात नावे टाकलेल्या ________ बाबी यांची बेरीज याला रोख नफा म्हणतात.
- भांडवली खर्चाच्या अंदाजपत्रकात ________ कालावधी हा वर्षात दर्शविला जातो.
- माहिती व्यवस्थापन पद्धतीनुसार डावपेचांचे निर्णय ________ स्तरिय व्यवस्थापक घेतात.
- न वाटलेला नफा याला ________ असे म्हणतात.
- प्रमाण चालू अनुपात ________ आहे.

३. श्याम लिमिटेडच्या पुस्तकात ३१ मार्च, २०१३ अखेर खालील बाबी दिसतात. उभ्या प्रारूपात ताळेबंद तयार करा :- १६

तपशील	₹	तपशील	₹
समभागापोटी थकित मागण्या	२०,०००	रोख शिल्लक	३४,०००
फर्निचर	६४,०००	सामान्य भाग भांडवल	४,००,०००
वर्षाअखेरचा माल साठा	३,२०,०००	अग्रहक्क भांडवल	१,००,०००
बुडीत येणे तरतूद	१०,०००	साधारण निधी	१,००,०००
संयंत्र व यंत्र	१,६०,०००	दीर्घ मुदतीचे कर्ज	१,२०,०००
येणे हुंड्या	५२,०००	गुंतवणूक	८०,०००
विविध धनको	२,५२,०००	देय हुंड्या	४२,८००
बँक शिल्लक	८०,०००	नफा तोटा खाते (जमा)	३,७०,४००
प्राथमिक खर्च	२०,०००	विविध ऋणको	२,००,०००
नावलौकिक	८०,०००	जमीन व इमारत	३,४०,०००
खर्च देय	४,८००	भांडवल गंगाजळी खाते	२६,०००
८% कर्ज रोखे	५०,०००	अग्रिम खर्च	११,०००
करासाठी तरतूद	१०,०००	प्रस्तावित लाभांश	२०,०००
आगावू कर	१५,०००	बाजारी गुंतवणूक	२०,०००
विनातारण कर्ज	१०,०००	वाहन	२०,०००

४. खाली दिलेल्या माहितीच्या आधारे रामी लिमिटेडचे कलदर्शक पत्रक उभ्या प्रारूपात तयार करा. उत्तरे पूर्णांकात लिहा :- १६

उत्पन्न पत्रक
३१ मार्च अखेरचे

तपशील	२०११ ₹	२०१२ ₹	२०१३ ₹
विक्री	१०,००,०००	१२,००,०००	१५,००,०००
आरंभिचा मालसाठा	१८,०००	२०,०००	३०,०००
खरेदी	४,५०,०००	३,५०,०००	३,००,०००
प्रत्यक्ष मजुरी	३०,०००	२५,०००	२८,०००
प्रत्यक्ष खर्च	७,०००	६,५००	७,५००
प्रशासकीय खर्च	३८,०००	३६,०००	३४,०००
विक्री व वितरण खर्च	२०,०००	२५,०००	३०,०००
कर्जरोखे व्याज	५,०००	५,०००	५,०००
इतर वित्तीय खर्च	६,०००	५,०००	५,०००
मिळालेले व्याज	४,०००	६,०००	४,०००
वर्षाअखेरचा माल साठा	?	?	४०,०००
करासाठी तरतूद	५०%	४०%	४०%

५. दिपाली लि. चे ३१ मार्च, २०१३ चे ताळेबंद खालील प्रमाणे आहे :- १६

ताळेबंद
३१ मार्च, २०१३ चे

देयता	₹	मालमत्ता	₹
सामान्य भाग भांडवल	१,००,०००	नावलौकीक	६०,०००
८% अग्रहक्क भाग भांडवल	६०,०००	जमीन व इमारत	१,४०,०००
नफा व तोटा खाते	३०,०००	यंत्र व संयंत्र	७०,०००
भांडवल निधी	४०,०००	फर्निचर	२०,०००
इतर निधी	१०,०००	५% सरकारी रोखे	१०,०००
८% कर्ज रोखे	१,००,०००	मालसाठा	४०,०००
मुदती कर्ज	५०,०००	ऋणको	६०,०००
धनको	२०,०००	अग्रिम खर्च	१०,०००
रोख उधारी	१५,०००	रोख शिल्लक	६,०००
आयकर तरतूद	१०,०००	बँक शिल्लक	१४,०००
देय खर्च	५,०००	प्राथमिक खर्च	१०,०००
	४,४०,०००		४,४०,०००

तुम्हास खालील अनुपात काढावयाचे आहेत :-

(१) चालू अनुपात
(२) तरल अनुपात
(३) मालसाठा खेळते भांडवल अनुपात
(४) स्वामित्व अनुपात
(५) ऋण सामान्य भांडवल अनुपात

चालू अनुपातावर थोडक्यात लिहा.
उभ्या स्वरूपातील पत्रक अपेक्षित नाही.

६. खाली दिलेल्या सुदेश लि. यांच्या ताळेबंदांवरून ३१ मार्च, २०१३ अखेरचे ए. एस. -३ प्रमाणे रोख प्रवाह पत्रक तयार करा :- १६

मालमत्ता	३१-०३-२०१३ ₹	३१-०३-२०१२ ₹
स्थिर मालमत्ता	१५,००,०००	१०,००,०००
रोख व बँक	३,६०,०००	३,००,०००
येणे खाते	७,५०,०००	४,५०,०००
येणे हुंड्या	१,००,०००	१,५०,०००
मालसाठा	५,२०,०००	३,२०,०००
हमीदारीची दलाली	—	१,४०,०००
	३२,३०,०००	२३,६०,०००
देयता	**₹**	**₹**
सामान्य भाग भांडवल	१६,००,०००	१४,००,०००
सामान्य निधी	४,५०,०००	३,५०,०००
नफा-तोटा खाते	५,००,०००	३,००,०००
बँक कर्ज	४,००,०००	—
मालाचे धनको	७०,०००	६०,०००
देणे हुंड्या	३०,०००	९०,०००
प्रस्तावित लाभांश	१,१०,०००	१,००,०००
कर तरतूद	७०,०००	६०,०००
	३२,३०,०००	२३,६०,०००

अधिक माहिती :-

(१) अहवाल साली काही स्थिर मालमत्ता सामान्य समभागाच्या बदल्यात घेण्यात आलेली आहे.
(२) स्थिर मालमत्तेवर ₹ १,००,०००/- घसारा आकारण्यात आलेला आहे.

७. होनाली लि. खालील माहिती पुरवत आहे. तुम्हास अंदाजित खेळते भांडवल पत्रक, वर्ष २०१३-१४ साठी तयार करावयाचे आहे :- १६

(१) वर्ष २०१३-१४ साठी अंदाज -

एकूण विक्री ३०,००० नग

परिव्यय पत्रक प्रति नग

तपशील	**₹**
विक्री	१२०
कच्चा माल	५०
मजूरी	३०
उपरी परिव्यय	२०

(२) कच्चा माल साठा - चार आठवडे

(३) उत्पादन कालावधी - दोन आठवडे

(४) तयार मालसाठा - आठ आठवडे

(५) पुरवठादारांकडून उधारी - सहा आठवडे

(६) ग्राहकांना उधारी - आठ आठवडे

(७) मजूरी देय अंतर - चार आठवडे

(८) परिव्यय देय अंतर - दोन आठवडे

(९) रोख व बँक शिल्लक - ₹ १०,०००

(१०) उत्पादन व विक्री वर्षभर सम राहील.

(११) कंपनी वर्षात ५० आठवडे कार्यरत असते.

(१२) ऋणको विक्रीवर काढावेत.

८. तुषार लि. एका नव्या उत्पादनाच्या निर्मितीसाठी ₹ ५०.०० लाख गूंतवणूकीच्या दोन प्रस्तावांचा विचार करीत आहेत, ज्यांचा आठ वर्षाचा निव्वळ रोख आंतरप्रवाह खालील प्रमाणे आहे :- १६

वर्ष अखेर	प्रस्ताव १ निव्वळ रोख आंतरप्रवाह ₹	प्रस्ताव २ निव्वळ रोख आंतरप्रवाह ₹
१	६,००,०००	७,००,०००
२	८,००,०००	७,५०,०००
३	१०,००,०००	९,००,०००
४	११,५०,०००	९,५०,०००
५	१२,१०,०००	१२,००,०००
६	११,२५,०००	११,५०,०००
७	११,००,०००	१३,००,०००
८	३७,१९,८२३	४०,००,०००

गुंतवणूकीवरील अपेक्षीत परतावा दर १५% टक्के आहे.

सदर कंपनीला निव्वळ सद्य मुल्य पद्धतीचा वापर करून कोणता प्रस्ताव स्विकारणे याबद्दल सल्ला द्या.

टीप :- १५% दराने सद्य मुल्य घटक तक्ता खालील प्रमाणे :-

वर्ष	१	२	३	४	५	६	७	८
१ ₹ चे सद्य मुल्य	०.८७०	०.७५६	०.६५८	०.५७२	०.४९७	०.४३२	०.३७६	०.२८४

९. संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :- १६

(१) व्यवस्थापन माहिती पद्धतीची संकल्पना

(२) व्यवस्थापन माहिती पद्धत व संगणक

(३) प्रति भाग कमाई

(४) लाभांश देय अनुपात

(५) सामान्य आकाराचे पत्रक

(REVISED COURSE- OLD PATTERN)

(3 hours) [Total Marks : 100

N.B. (1) **Attempt** any **five** questions in all.
(2) **Attempt** any three questions from section **I** and any **two** questions from section **II**.
OR
Attempt any **two** section from section **I** and any **two** questions from section **II**.
(3) **All** questions should be written in the same **answerbook**.
(4) **Figures** to the **right** indicate **full** marks.

Section - I

1. Explain the following terms (any **four**) :– **20**
   (a) Management roles
   (b) Management skills
   (c) Work force diversity
   (d) Improving customer service
   (e) Working in networked organizations
   (f) Creating a positive work enviornment.

2. State whether the following statements are **true** or **false** and give reasons for the same (any **four**) :– **20**
   (a) Attitudes have four components.
   (b) Job satisfaction describes a positive feeling about a job.
   (c) A continuance commitment is an obligation to remain with the organization for moral or ethical reasons.
   (d) There are consequences when employees like their jobs and when they dislike their jobs.
   (e) There is a consistent negative relationship between satisfaction and absenteeism.
   (f) Satisfaction is positively related to turnover.

3. Define Motivation. Compare and Contrast the goal setting theory and Management by Objectives. **20**

4. Give reasons for the following statements (any **four**) :– **20**
   (a) People join groups for various reasons.
   (b) The five stage group development model characterizes groups as proceeding through five distinct steps or stages.
   (c) Role expectations are defind as the way others believe you should act in a given situation.
   (d) Deviant work place behaviour violates significant organizational norms.
   (e) Status is derived from three sources
   (f) Brainstorming is meant to overcome pressures for conformity.

[TURN OVER

5. Discuss in detail "The Dark Side of Management." 20

Section - II

6. Write short notes on (any **four**) :– 20
   - (a) Non-verbal communication
   - (b) Grapevine
   - (c) E-mail
   - (d) Information overload
   - (e) Gender differences as a barrier to communication
   - (f) 'Politically correct' communication.

7. Distinguish between leadership and management. Explain the Trait Theories of leadership and the Managerial Grid in detail. 20

8. Explain the following statements (any **four**) :– 20
   - (a) Formal power is based on an individual's position in an organization.
   - (b) Dependency is increased when the resource you control is important, scarce and non substitutable.
   - (c) Research has identified nine distinct influence tactics.
   - (d) Sexual harassment is an unwanted activity of a sexual nature.
   - (e) Individual factors influence political behavior.
   - (f) Impression management makes use of certain techniques.

9. Explain the following terms (any **four**) :– 20
   - (a) Task conflict and process conflict
   - (b) Felt conflict
   - (c) Collaboration
   - (d) Conflict management
   - (e) Negotiation
   - (f) Integrative bargaining.

10. Write a note on the following :– 20
    - (a) Type A and Type B characteristics.
    - (b) Work related post traumatic stress disorder.

 QP Code : AE-7135

(मराठी रूपांतर)

(३ तास) [एकूण गुण : १००

सूचना : (१) एकूण **पाच** प्रश्न सोडवा.
(२) **पहिल्या विभागातून** कोणतेही **तीन** व **दुसऱ्या विभागातून** कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा.
किंवा
पहिल्या विभागातून कोणतेही **दोन** व **दुसऱ्या विभागातून** कोणतेही **तीन** प्रश्न सोडवा.
(३) **सर्व** उत्तरे **एकाच** उत्तर पत्रिकेत लिहा.
(४) **उजवीकडील अंक पूर्ण** गुण दर्शवितात.
(५) **मूळ इंग्रजी प्रश्न प्रमाण** मानावेत.

१. खालील संज्ञा स्पष्ट करा (कोणत्याही **चार**) :- २०
(अ) व्यवस्थापन भूमिका
(ब) व्यवस्थापन कौशल्ये
(क) कर्मचारी विविधता
(ड) गिऱ्हाईक सेवा सुधारणे
(इ) जाळे संघटनेत काम करणे
(फ) सकारात्मक कामाचे वातावरण निर्माण करणे.

२. खालील विधाने **चूक** की **बरोबर** सांगून त्यांना कारणे द्या (कोणतीही **चार**) :- २०
(अ) सवेक्षणाचे चार पैलू आहेत.
(ब) कार्यसमाधान हे कामाबद्दलची सकारात्मक भावना वर्णन करते.
(क) नैतिक आणि नीतीच्या कारणामुळे संघटनेशी बांधून राहणे ही चालू बांधिलकी आहे.
(ड) ज्यावेळी कर्मचाऱ्यांना त्यांचे काम आवडते आणि ज्यावेळी त्यांना काम आवडत नाही त्यांचे परिणाम आहेत.
(इ) समाधान आणि गैरहजेरी यांत सतत नकारात्मक संबंध आहे.
(फ) समाधानाचा कर्मचारी गळतीशी सकारात्मक संबंध आहे.

३. प्रेरणेची व्याख्या द्या. उद्दिष्ट निश्चिती सिद्धांत व उद्दिष्टांने व्यवस्थापन (MBO) त्यातील फरक आणि तुलना करा. २०

४. खालील कारणे द्या (कोणत्याही **चार**) :- २०
(अ) लोक विविध कारणांकरिता समूहात सामील होतात.
(ब) समूहविकासनांचे पाच अवस्था प्रारूपाप्रमाणे समूह विकसन पांच अवस्थांमधून पुढे जाते.
(क) भूमिका अपेक्षा म्हणजे एका व्यक्तीने दिलेल्या परिस्थितीत कसे वागावे याबद्दलचा इतरांचा विश्वास अशी व्याख्या दिली आहे.
(ड) कामाच्या जागेतील मार्गच्युत वर्तन हे संघटनेच्या प्रमुख प्रमाणाचे उल्लंघन करणे आहे.
(इ) दर्जा हा तीन स्त्रोतांमधून निर्माण होतो.
(फ) Brain storming (मेंदू वादळ) हे अनुसरून वागण्याच्या दबावाला मात देण्यासाठी आहे.

५. ''व्यवस्थापनाची दुखी बाजू'' याची सविस्तर चर्चा करा. २०

[TURN OVER

विभाग २

६. संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही **चार**) :- २०

(अ) अशाब्दिक संप्रेषण

(ब) द्राक्षवेळ

(क) E-mail

(ड) माहिती अतीभार

(इ) लिंगभेद हा संप्रेषणात एक अडथळा

(फ) राजकीय दृष्ट्या अचूक संप्रेषण.

७. नेतृत्व आणि व्यवस्थापन यांत फरक सांगा. गुणधर्म सिद्धांत आणि व्यवस्थापन जाळी (Managerial grid) स्पष्ट करा. २०

८. खालील विधाने स्पष्ट करा (कोणतीही **चार**) :- २०

(अ) औपचारिक सता व्यक्तीच्या संघटनेतील स्थानावर अवलंबून असते.

(ब) ज्यावेळी तुमच्या नियंत्रणातील स्रोत महत्त्वाचे, विरळ आणि बदली (ऐवजी) म्हणून वापरण्यासारखे नसतात त्यावेळी अवलंबन वाढते.

(क) संशोधनाने नऊ विविध प्रभाव तंत्रे ओळखली आहेत.

(ड) नको असलेली लैंगिक स्वभावाची कृती म्हणजे लैंगिक छळ आहे.

(इ) वैयक्तिक घटक राजकीय वर्तनावर परिणाम करतात.

(फ) छाप व्यवस्थापन तंत्रांचा उपयोग करते.

९. खालील संज्ञा स्पष्ट करा (कोणतेही **चार**) :- २०

(अ) कार्य संघर्ष आणि प्रक्रिया संघर्ष.

(ब) भावनिक संघर्ष

(क) एकत्र काम करणे

(ड) संघर्ष व्यवस्थापन

(इ) वाटाघाट करणे

(फ) एकत्रित सौदा करणे.

१०. टिपा लिहा :- २०

(अ) Type A and Type B गुणधर्म

(ब) कामाशी संबंधित आघातानंतरचा तणाव आजार Post traumatic disorder..

(OLD COURSE) **QP Code : AE-7136**

(3 Hours) **[Total Marks : 100**

N.B. : (1) Attempt **five** questions in **all.**
(2) Attempt any **three** question from **Section I** and any **two** questions from **Section II.**
OR
Attempt any **two** question from **Section I** and any **three** question from **Section II.**
(3) Figures to the **right** indicate **full** marks.

Section I

1. Explain the following terms (any **four**) :— **20**
   (a) Goals of O.B.
   (b) Individual differences
   (c) A whole person
   (d) Triple reward system
   (e) Systems approach
   (f) Unethical manipulation of terms.

2. State whether the following statements are **true** or **false** and give reasons (any **four**) :— **20**
   (a) Organizations cannot exist without communication
   (b) Context provides meaning to words
   (c) Senders need not communicate with care
   (d) Actions have no meaning
   (e) There is important difference between Grapevine and rumour
   (f) Email has both advantage and disadvantages.

3. Explain and evaluate Herzbergs two factor theory and Goal setting theory of motivation. **20**

4. Give reasons for the following (any **four**) **20**
   (a) Money has social value.
   (b) Employees often make cost reward comparison.
   (c) Modern appraisal philosophy emphasis on present performance and future goal.
   (d) Profit sharing recognises mutual interest.
   (e) MBO involves joint goal setting.
   (f) People see what they expect to see.

5. Define leadership. Explain the contingency approach to leadership style. **20**

[TURN OVER

Section II

6. Write short notes on (any **four**) :— **20**
   (a) Satisfaction – Performance relationship.
   (b) Theft in Organization.
   (c) Work Moods.
   (d) Employee turnover.
   (e) Tardiness.
   (f) Benefits of job satisfaction studies.

7. Explain the following statements (any **four**) :— **20**
   (a) Conflicts occur due to differences in values.
   (b) Conflict is often seen as destructive.
   (c) Win-lose outcome is not the most preferred outcome.
   (d) Coercive power is the capacity to punish another person.
   (e) Personality differences can cause conflict.
   (f) Confrontation is the best way of resolving conflict.

8. Explain the following :— **20**
   (a) Difference between formal and informal organization.
   (b) The potential outcomes of formal group process.

9. Explain the following terms (any **four**) :— **20**
   (a) Mechanistic Organization
   (b) Project Manager
   (c) Team building
   (d) Process Consultation
   (e) Social Loafing
   (f) Self Managing team.

10. Explain the causes of stress. How can stress be managed ? **20**

(मराठी रूपांतर)

(३ तास) **[एकूण गुण : १००**

सूचना : (१) एकूण **पाच** प्रश्न सोडवा.

(२) **पहिल्या** विभागातून कोणतेही **तीन** व **दुसऱ्या** विभागातून कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा.

किंवा

पहिल्या विभागातून कोणतेही **दोन** व **दुसऱ्या** विभागातून कोणतेही **तीन** प्रश्न सोडवा.

(३) **सर्व** उत्तरे **एकाच** उत्तर पत्रिकेत लिहावी.

(४) **उजवी**कडील अंक **पूर्ण** गुण दर्शवितात.

विभाग १

१. खालील संज्ञा स्पष्ट करा. (कोणत्याही **चार**) २०

(अ) संघटन वर्तनाची उद्दिष्टे
(ब) व्यक्ति भिन्नता
(क) संपूर्ण व्यक्ती
(ड) तिहेरी बक्षीस योजना
(इ) प्रणाली दृष्टिकोन
(फ) व्यक्तीचा अनैतिक वापर.

२. खालील विधाने **बरोबर** की **चूक** सांगून त्यांची कारणे द्या. (कोणतीही **चार**) २०

(अ) संप्रेषणाशिवाय संघटनांचे अस्तित्व टिकून राहू शकत नाही.
(ब) संदर्भ हे शब्दांना अर्थ पुरवितात.
(क) संदेश पाठविणाऱ्याने काळजीपूर्वक संप्रेषण करण्याची आवश्यकता नाही.
(ड) कृती ह्या अर्थहीन असतात.
(इ) द्राक्षवेल आणि अफवा यांत महत्वाचा फरक आहे.
(फ) इमेलचे फायदे व तोटे हे दोन्ही असतात.

३. प्रेरणेच्या हर्जबर्गचा द्विघटक सिध्दांत आणि ध्येय निश्चिती सिध्दांताचे स्पष्टीकरण देऊन त्यांचे मूल्यमापन करा. २०

४. खालील विधानाची कारणे द्या. (कोणतीही **चार**) २०

(अ) पैशाला सामाजिक मूल्य आहे.
(ब) कर्मचारी बरेचदा किंमत फायदा तुलना करतात.
(क) आधुनिक मूल्यांकन तत्वज्ञान, वर्तमान कार्यकृती आणि भविष्यकालीन ध्येयावर भर देते.
(ड) नफा विभाजन योजना परस्पर हित ओळखते.
(इ) MBO मध्ये सामूहिक ध्येय निश्चिती असते.
(फ) लोक तेच बघतात जे त्यांना अपेक्षित असते.

[TURN OVER

५. नेतृत्वाची व्याख्या द्या. नेतृत्व शैलीचा अवलंबन दृष्टिकोण स्पष्ट करा. २०

विभाग २

६. संक्षिप्त टीपा लिहा (कोणत्याही **चार**) २०
(अ) समाधान कार्यकृती संबंध.
(ब) संघटनेत चोरी.
(क) कार्यलहरी.
(ड) कर्मचारी गळती.
(इ) धीमेपणा
(फ) कार्यसमाधान अभ्यासाचे उपयोग.

७. खालील विधाने स्पष्ट करा. (कोणत्याही **चार**) २०
(अ) मूल्यांमध्ये फरक असल्यामुळे संघर्ष निर्माण होतात.
(ब) संघर्ष विघातक असतो असे बरेचदा दिसते.
(क) जिंकणे-हरणे फलित हे सर्वाधिक इछीत फलित नसते.
(ड) जुलमी सत्ता म्हणजे दुसऱ्यांना शिक्षा करण्याची धारण क्षमता.
(इ) व्यक्तिभिन्नतेमुळे संघर्ष निर्माण होऊ शकतात.
(फ) सामोरे जाणे हा संघर्ष मिटविण्याचा सर्वोत्तम मार्ग आहे.

८. खालील स्पष्ट करा. २०
(अ) अनौपचारिक आणि औपचारिक संघटनेतील फरक
(ब) औपचारिक समूह प्रक्रियेची सुप्त फलिते.

९. खालील संज्ञा स्पष्ट करा. (कोणत्याही **चार**) २०
(अ) Mechanistic संघटना
(ब) प्रकल्प व्यवस्थापक
(क) चमू बांधणी
(ड) प्रक्रिया सल्लामसलत
(इ) सामाजिक रिकामटेकडेपणा
(फ) स्वयंचलित चमू.

१०. तणावाची कारणे स्पष्ट करा. तणाव व्यवस्थापन कसे होऊ शकते ? २०